АДОЛАТ КУЧЛИ, КУЧ ЭСА АДОЛАТЛИ БЎЛМОҒИ ЛОЗИМ

Адолат

Ўзбекистон «Адолат» социал - демократик партиясининг газетаси

Газета 1995 йил 22 февралдан чиқа бошлаган

1995 йил, 7 декабрь, № 36

Шанба кунлари чиқади ● Сотувда эркин нархда

ҲАМКОРЛИК ЙЎЛИДАН

Янги мустақил давлатлар бозор муносабатларига ўтиш йўли даврида турли қийинчиликларни бошдан кечирмоқда. Бу — табиийдир, зеро, ривожланиш осон кечмайди. Ана шундай мураккаб пайтда мавжуд муаммолар ҳақида фикрлашиш, уларни биргаликда, бамаслаҳат ҳал этиш йўлларини қидириш фойдадан холи бўлмайди. Ўз мамлакатининг Ўш ва Жалолобод вилоятларида сафарда бўлган Қирғизистон Президенти Аскар Акаевнинг Ўзбекистонга амалий ташрифи ва Президент Ислом Каримов билан 4 декабрда Андижонда бўлиб ўтган учрашуви қардош республикаларда кечаётган иқтисодий жараёнлар, мавжуд муаммоларни баҳамжиҳат ҳал этиш эҳтиёжи маҳсулидир.

Андижонда бунёд этилган янги муҳташам аэропорт биносида Ислом Каримов ва Аскар Акаев Ўзбекистон ва Қирғизистон ўртасидаги муносабатлар, Марказий Осиё ягона иқтисодий макони доирасидаги ҳамкорлик ривожи хусусида фикрлашдилар. Суҳбат чоғида, шунингдек, қиш мавсумида Қирғизистоннинг Ўш ва Жалолобод вилоятларига газ етказиб бериш билан боғлиқ масала ҳам муҳокама қилинди.

Икки қардош ва қўшни мамлакат ўртасида иқтисодий интеграцияни кучайтириш Президентлар амалий учрашувининг асосий мавзуларидан бири бўлди. Бу ўринда қўшни вилоятларнинг иқтисодий салоҳиятидан унумли фойдаланиш муҳим аҳамиятга эга. Жумладан, Асакада бунёд этилаётган «УзДЭУавто» автомобиль заводи маҳсулотлари учун зарур эҳтиёт қисмларни ишлаб чиқаришда Қирғизистон автомобилсозларининг иштироки ўзаро фойдали бўлиши шубҳасиздир. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Қирғизистон Президенти Аскар Акаев «УзДЭУавто» заводига ташриф чоғида ана шу фикрни алоҳида таъкидладилар.

Президентлар заводда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишларини кўздан кечирдилар, ишчилар билан суҳбатлашдилар. Маълумки, Жанубий кореяликлар билан ҳамкорликда қурилаётган бу автомобиль корхонаси келгуси йил март ойидан бошлаб маҳсулот ишлаб чиқаришга киришади. Заводда «Нексия», «Тико», «Дамас» автомобилларининг етти турдаги модификациясини ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда. 1998 йилга келиб тўла қувват билан ишлай бошлайдиган завод йилига 200 минг дона замонавий автомобиллар ишлаб чиқара бошлайди. Ўшанда заводда 2300 нафар киши меҳнат билан банд бўлади. Президентлар Ислом Каримов ва Аскар Акаев заводда йиғилган дастлабки машиналарни кўздан кечириб, бу замонавий автомобиллар техник имкониятлари афзаллиги билан харидорларга жуда манзур бўлишига ишонч билдирдилар.

Мамлакатимизда аҳолини соғломлаштириш, ёш авлодни жисмонан етуклик руҳида тарбиялашга катта аҳамият берилмоқда. Республикамизнинг турли вилоятларида ишга туширилаётган спорт иншоотлари бу борада муҳим ўрин тутаётир. Ислом Каримов ва Аскар Акаев Андижон шаҳрида қурилган улкан теннис кортлари мажмуининг очилиш маросимида қатнашдилар. Халқаро мезонларга мос келадиган бу улкан спорт саройининг тамал тоши 1994 йил июнда қўйилган эди. Қисқа муддат ичида андижонлик қурувчилар ушбу мажмуни қуриб битказдилар. Мажмуда 13 та теннис корти бўлиб, уларнинг 8 таси Франциянинг «Ханлеко» фирмаси ёрдамида сунъий қоплама билан жиҳозланган. Комплексда, шунингдек, 12 спорт командаси учун махсус хоналар, 3 та сауна, сузиш бассейнлари ҳам мавжуд. Ҳозир андижонлик иқтидорли спортчи ёшлар кортларда машқларни бошлаб юборишган. Келажакда Андижон университетининг теннис кафедраси шу ерга кўчиб келади. Бу эса тажрибали мураббийлар ёрдамида халқаро мусобақаларда Ватанимиз шарафини муносиб ҳимоя қила оладиган ёшларни вояга етказишга кўмак беради деганидир.

Қирғизистон Президенти Аскар Акаев иншоотни кўздан кечирар экан, Ўзбекистон раҳбариятининг келажак авлодни тарбиялаш борасида катта ғамхўрлик қилаётганини юксак баҳолади. У журналистларнинг амалий учрашув якунлари юзасидан берган саволларига жавоб қайтарар экан, Андижон шаҳрида ўзи гувоҳ бўлган улкан бунёдкорлик ишлари Ўзбекистоннинг юксалиш йўлига чиқиб олганидан дарак беришини таъкидлади.

Президент Ислом Каримов, дарҳақиқат, Ўзбекистон учун энг оғир дамлар ортда қолганини, истиқлолга эришилганидан сўнг ўтган муддат ичида юксалиш учун мустаҳкам пойдевор яратилганини айтди.

— Бироқ, биз ҳали барқарор юксалиш йўлига тушиб олганимизча йўқ, — деди Ўзбекистон раҳбари. — Ҳисоб-китобларимиз 1996 йил ана шундай юксалиш даврини бошлаб беришини кўрсатади. Бу эзгу мақсадга етишда мамлакатимизда ва Марказий Осиёдаги бошқа қўшни давлатларда тинчлик ва барқарорлик ҳукм суриши муҳим аҳамиятга эгадир.

Ислом Каримов шу ўринда айрим кучлар Марказий Осиёда яшовчи қардош халқларнинг иқтисодий интеграцияни мустаҳкамлаш йўлидаги ҳаракатларини нотўғри талқин қилаётганига эътиборни қаратди.

СУРАТДА: теннис кортининг очилиш маросими.

Р. НУРИДДИНОВ олган сурат.

● Партия ахбороти

ФОЙДАЛИ МУЛОҚОТ

Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгашининг биринчи котиби Анвар Жўрабоев Словакия Республикасининг Ўзбекистондаги Бош консули-ваколатхона бошлиғи Йозеф Мачишакни қабул қилди.

Икки ўртада бўлиб ўтган самимий суҳбат чоғида Йозеф Мачишак жаноблари Словакиядаги бугунги ижтимоий-сиёсий вазият, кўппартиявийлик шароитида турли фирқалар ва ҳаракатлар вакилларининг давлатни бошқаришдаги иштироки, парламентдаги фракциялар мавқеи ҳақида гапириб берди.

Қимматли маълумотлар учун меҳмонга миннатдорчилик билдиркан, Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгашининг биринчи котиби Анвар Жўрабоев Республикамизда иқтисодий ислоҳотларнинг бориши, ўтиш даврининг муаммолари, мамлакатимиздаги барқарорлик хусусида гапирди. Словакиянинг Ўзбекистондаги Бош консули кўппартиявийлик шароитида сиёсий ва ижтимоий барқарорликнинг омиллари билан батафсил таништирилди.

— Ўзбекистонда бир неча партия фаолият кўрсатмоқда. Улар бир-бирига мухолиф эмасми? — дея сўради Словакия Бош консули. — Сизнинг партиянгиз бошқа фирқалар ёки ҳаракатлар билан биргаликда давлатни бошқаришда ёки парламент ишларида иштирок этадиларми?

— Биздаги партияларнинг Дастур ва Низомлари бир-биридан фарқ қилса-да, мақсад ва муддаоларимиз бир — мамлакат мустақиллигини таъминлаш. Бизнинг «Адолат» социал-демократик партиямиз ҳам, бошқа партиялар ҳам давлат идораларида, парламентда ўз вакилларига эга. Биз амал талашмаймиз ва мухолифлик қилишга ҳожат йўқ, — деди СДП етакчиси ва меҳмоннинг кўплаб саволларига жавоб қайтарди.

Учрашувда Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгашининг котиби Улуғбек Дониёров, мафкура, ички ва ташқи алоқалар бўлими мудири Равшан Ҳайдаров иштирок этишди. Томонлар тез-тез учрашиб туриш ва партиялараро алоқаларни кенгайтириш ҳақида келишиб олдилар ва бундай мулоқотлар фойдадан ҳоли эмаслигини таъкидладилар.

ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ—ТАРИХИЙ ДАВРНИНГ ГУЛТОЖИ

Эртага Асосий Қонун қабул қилинганига уч йил тўлади

Биринчидан, бизнинг Конституция ҳақиқатан ҳам демократик Конституциядир. Тарихда синалган умуминсоний, умумбашарий қадриятларни ўзида мужассам этган ҳужжатдир. Иккинчидан, бизнинг Конституция энг ривожланган, тараққий топган давлатларнинг тарихий тажрибасига таянган ҳолда яратилган, у дунё миқёсида ҳам ҳар қандай илғор давлат Конституцияси билан бемалол куч синашмоқда.

Шу билан бирга бу Конституция, умумий мазмунидан тортиб оддий бир бандига қадар, хўжа Аҳмад Яссавий бобомиз даврида, буюк Амир Темур замонида шаклланган миллий тафаккурни, муқаддас исломий қадриятларни ўзида акс эттиради. Шу қўҳна замин одамлари кўнглида устивор бўлган адолат, ҳақиқат, иймон, олижанoблик, бағрикенглик, мардлик, тантилик каби улуғ хислатлар бу муборак ҳужжатдан муносиб ўрин олган.

Ислом КАРИМОВ

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ КОНСТИТУЦИЯСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

Конституция комиссияси тақдим этган Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг лойиҳаси тўлалигича қабул қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 1992 йил 8 декабрдан бошлаб амалга киритилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1992 йил 8 декабрь

3

ҚОМУСИМИЗ — НОМУСИМИЗ

Соҳибқирон «Амир Темур тузуклари»да ҳам инсон ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя этувчи, миллат тақдирини ва келажагини яратувчи, ноҳақликларга шафқатсиз дастуриламал бўлувчи устивор йўналишдаги қонунлар бўлганлиги тарихдан маълум.

Демак, Туркистон халқлари, айниқса, ўзбек халқи бундан бир неча аср илгари ҳам жаҳон афкор оммаси орасида қонуннинг устиворлиги ила нуфузли ўрин тутганига шубҳа йўқ. Бироқ йиллар силсиласи нафақат инсонлар тақдирини, балки қонунлар мажмуасини ҳам ўз измига солиб келди. Эндиликда истиқлол берган неъматлар қаторида ўз қомусимиз — Конституциямизга эга бўлдик. Бу қомусимизнинг ўтмиш қонунларидан фарқи шундаки, унинг асосий қисми инсон омилига хизмат қилишга, уни ҳар жиҳатдан ҳимоялашга қаратилган.

Шунингдек, мустақил Республикамизнинг ривожи, келажаги ҳар жиҳатдан таҳлил этилиб, элга манфаат келтирадиган, шу юрт фуқароларининг миллати ва ижтимоий келиб чиқишидан қатъий назар унга хизмат қилишга қодир эканлиги билан фарқланади.

Абдумажид ТЎРАЕВ,
Сурхондарё вилояти Қумқўрғон тумани халқ таълими бўлимининг мудири, Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси аъзоси.

МИЛЛАТИМИЗ ИФТИХОРИ

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилинганига энди уч йил тўлди. Бироқ қисқа фурсатда ана шу қомусимиз, айтиш жоиз бўлса, халқаро майдонда миллатимиз шон-шавкатини, иқтисодиётимиз барқарорлашувини ҳамда алоқаларимизни йўлга қўйишимизда муҳим ҳужжат сифатида хизмат қилаётганлигини фахр билан тилга олгим келади.

Тўғриси, оғир шароитга қарамай, юртимизда кечаётган иқтисодий ислоҳотлар кўлами фақат Конституцияда белгилаб берилганидек қарор топмоқда. Буни фан-техниканинг жадаллашувида, олий ўқув юртларимизда тест-синовларининг жорий этилганлигида, ишлаб чиқариш ва қишлоқ хўжалиги саноатида, айниқса, яққол кўриш мумкин.

Энг муҳими, Ватан тушунчаси, миллатимиз ифтихори, қадриятларимиз, урф-одатларимиз каби орзуга айланиб қолган туронзамин ақидалар Конституциямиз орқали хонадонларимизни қайтадан файзга тўлдирди. Умуман, мен сиёсатдон ёки файласуф эмасман. Аммо мустаҳкам мавқега эга бўлган ўз қонунимиз борлигидан, халқимиз фаровонлиги йўлида хизмат қилаётганлигидан диллар қувончга тўлади.

Ҳафиза МУРОДОВА,
Бухоро вилояти маърифат ва маънавият марказининг ходимаси, Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси аъзоси.

ИНСОН МАНФААТИ ЙЎЛИДА

Собиқ Иттифоқ даврида амал қилган қонунлар кўламида яккаҳокимчилик назариясидан келиб чиқиб, инсон манфаати иккинчи даражали бўлиб қолганди. Янги Конституциямизда ривожланган давлатлар тажрибаси ҳам чуқур таҳлил этилиб, ижобий томонлардан фойдаланишимизга кенг ўрин берилган. Шу жумладан, юртимизда кўппартиявийликнинг тобора кенг шаклланиб бораётганлиги муҳим аҳамият касб этади.

Гарчи, мавжуд партияларнинг Дастур ва Низомлари турлича назарияларга эга бўлса-да, уларнинг мақсадлари ягона, яъни юрт фаровонлигига, миллатидан қатъий назар элга хизмат қилишга қаратилган. Туманимизда ташкил этилган «Адолат» социал-демократик партияси аъзолари ҳам қонунда белгиланганидек, эзгу мақсадлар йўлидан бормоқда. Чунончи, саноат ишлаб чиқаришида 45 нафар, маориф ва маданият соҳасида 37 нафар, кичик ва ўрта тадбиркорликда 30 нафар ташаббускор аъзоларимиз ислоҳотларни ҳаётга татбиқ этишда фидойилик кўрсатмоқдалар.

Бир сўз билан айтганда, қаердаки инсон манфаати йўлида хизмат қила оладиган қонунлар мавжуд экан, унинг барқарор бўлиши ҳам муқаррар. Шу жиҳатдан Конституциямизнинг умри боқий бўлишига ишонаман.

Рихсивой ИБРОҲИМОВ,
Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Миробод тумани Кенгаши аъзоси.

ИМКОНИЯТЛАР ОЧИЛМОҚДА

Мустақил давлатимизнинг миллий қадриятларимизни рўёбга чиқарувчи қонунлари ҳаётимизга татбиқ этила бошлаганлигидан ҳам биз каби ёшларнинг ҳар томонлама илм олишига имкониятлар яралди. Тўғриси, ҳозир оиламиздан уч нафар киши олий ўқув юртларида таҳсил олаяпмиз. Икки укам хорижий давлатлардаги олий ўқув юртларида ўқимоқда. Мана шу далилнинг ўзи ҳам фуқароларимизнинг ҳар томонлама муҳофазаланганлиги ва қонуннинг уларга хизмат қилаётганлигидан далолатдир.

Юртимиз аҳли қутлуғ кун, яъни Конституциямизнинг уч йиллигини нишонлар экан, ундаги имтиёзлардан фойдаланиш билан бирга, қонунларга тўла амал қилишларига тилакдошман. Негаки, биз ҳуқуқий демократик давлат қуриш йўлидан борар эканмиз, энг аввало Асосий Қонунимизга риоя этмоғимиз лозим.

Ойгул МАМЕТОВА,
Сирдарё Давлат педагогика институти талабаси, Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси вилоят Кенгашининг аъзоси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ УЧ ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ДАВРА СУҲБАТИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА МУРОЖААТИ

Биз Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қисқа вақт ичида ҳаётнинг барча соҳасида ўзининг ҳаётийлигини кўрсатганини катта мамнуният билан қайд этамиз. У мустақил Ўзбекистонимиз тараққиётининг, ҳуқуқий давлат ва фуқаролар жамиятини қуришнинг бош йўналишларини белгилаб берди ҳамда айни пайтда мамлакатимизда миллий ва миллатлараро муносабатларни демократлаштиришнинг гарови бўлиб қолди.

Биз — дастурий ҳужжатларимиз кўп жиҳатдан бир-биридан фарқ қилса-да, азиз Ватанимизнинг гуллаб-яшнашидек олий мақсад сари интилаётган турли сиёсий партиялар ва жамоат ҳаракатлари вакиллари энг аввало умуминсоний демократик қадриятлар ва халқаро ҳуқуқ устиворлиги негизига қурилган Асосий Қонунимиз фуқаролар тотувлиги ҳамда тинчлик, барқарорликни, миллатлар ва элатлар ўртасидаги ҳамжиҳатликни, ислоҳотларни амалга оширишни таъминлаб, яхши натижалар бераётганини якдиллик билан эътироф этамиз.

Бунинг асосий сабаби, Конституциямиз кўп асрлик тарихимиз, маданиятимиз, анъаналаримизнинг энг яхши томонларини қамраб олгани ва миллий манфаатлар ва интилишларни мужассамлаштирганидадир.

Ўзбекистон Конституцияси ҳаётбахшлигининг таъминланиши кўп жиҳатдан биз — кенг жамоатчилик вакилларининг конституция қоидалари ҳаётга тадбиқ этилишига қанчалик кўмаклашишимизга ҳам боғлиқ.

Барча ҳамюртларимизни байрам билан, яъни Ўзбекистон Конституцияси куни билан чин қалбдан табриклаймиз ҳамда сизларни, азиз дўстлар, халқимизнинг, кўп миллатли Ватанимизнинг порлоқ истиқболи учун бунёдкорлик меҳнатида фаол иштирок этишга даъват қиламиз!

Ўзбекистон Халқ демократик партияси,
«Адолат» социал-демократик партияси,
«Ватан тараққиёти» партияси,
«Миллий тикланиш» партияси,
Ўзбекистон Республикаси «Халқ бирлиги» ҳаракати,
Ўзбекистон Республикаси Байналмилал маданият маркази.

● «Адолат»га жавоб берадилар

БОҒ КИМГА АТАЛГАН? МОЛЛАРГАМИ?

(«Адолат» газетаси 1995 йил, 21 октябрь, № 29).

Мазкур сарлавҳа остида берилган суратли фельетонда Навоий вилоятининг Кармана шаҳридаги «Ёшлик» боғи қаровсизликдан ҳувиллаб ётгани, бу туфайли унда чорва моллари бемалол ўтлаб юргани қаттиқ танқид қилинган эди. Ишдан бўш пайтларида ва дам олиш кунларида аҳолининг ҳордиқ чиқариб, кўнгил ёзишига мўлжалланган бу файзли масканнинг нега шундай аянчли аҳволга тушиб қолгани хусусида қуйидаги жавоб олинди.

Навоий тумани ҳокимлигида мазкур суратли феълетон атрофлича ўрганиб чиқилди. Ҳақиқатдан ҳам айрим сабабларга кўра Кармана шаҳридаги «Ёшлик» боғининг кўпчилик ишчи-хизматчилари штати қисқартирилганлиги учун боғ қаровсиз ҳолга келиб қолган эди. Келаси йилдан туман маданият бўлими ҳузурида боғда ишловчилар учун бюджет ҳисобидан штатлар бирлиги ажратилиб, боғ маъмуриятини ташкил этиш мўлжалланмоқда. Айни пайтда эса боғни назорат қилиб бориш учун қоровуллар ишлаб турибди. Яроқсиз ҳолга келиб қолган жиҳозлар олиб ташланиб, ҳозир бу ерда ободончилик ишлари олиб борилмоқда.

Э. ДАВРОНОВ,
Навоий тумани ҳокимининг биринчи муовини.

ҲОДИСА

Тошкент шаҳридаги «Ганга» магазини ёнидаги уйда газ чиқиши натижасида портлаш содир бўлди. Ҳозир аниқланаётган тахминларга қараганда, таъмирлаш-монтаж ишларини бажариш чоғида хавфсизлик техникаси қоидаларининг бузилиши газ чиқишига сабаб бўлган. Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига қараганда, 4 киши ҳалок бўлган, жароҳат олганлар ҳам бор, уларга тиббий ёрдам кўрсатилган. Портлашдан сўнг чиққан ёнғин тезда ўчирилган.

Жабрдийдалар ва уларнинг оилаларига ёрдам кўрсатиш учун ҳукумат комиссияси тузилди.

Прокуратура бу ҳодиса юзасидан жиноий иш қўзғатди.

(ЎзА).

● *Обуна—96*

«АДОЛАТ» ҲАМРОҲИНГИЗ БЎЛСИН!

1995 йил 1 октябрдан бошлаб республика «Адолат» ижтимоий-сиёсий газетасига обуна бошланган.

ОБУНА БАҲОСИ:

якка тартибдаги обуначилар учун:
6 ойга —162 сўм 90 тийин,
12 ойга —324 сўм.

ташкилотлар учун:
6 ойга —186 сўм, 12 ойга—372 сўм

Нашр кўрсаткичи: 64597 (якка тартибда),
64598 (ташкилотлар учун).

Ёдингизда бўлсин,

«Адолат» энг оммавий, энг арзон газетадир. Унга ҳар доимгидек келаси йилда ҳам

ОБУНА БЎЛИШГА ШОШИЛИНГ!

● Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг уч йиллигига

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ КАФОЛАТИ

Ҳуқуқий давлатда бош масала — Қонун устиворлигидир. Қонуннинг устиворлиги деганда, биз ҳаётнинг барча жабҳаларида қонунга биноан ҳаракат қилишни, яъни якка ҳукмдорнинг ёки бирор-бир гуруҳ, партия кўрсатмасига қараб эмас, балки фақат қонун талабига кўра иш кўришини тушунамиз. Ўзбекистон Конституциясида инсон ҳуқуқлари қай даражада ўз ифодасини топган ва унинг бугунги мураккаб ўтиш даврида амалга оширилишининг аҳамияти нимадан иборат?

Мухбиримиз Тошкент Давлат юридик институти ректори ҳуқуқшунослик фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгаш котиби Ҳалим БОБОЕВ билан мулоқотда бўлди.

— Давлат қонунга, ўзининг устивор йўналишдаги Конституциясига асосланмас экан ундай давлатни ҳуқуқий давлат деб бўлмайди. Бундай давлатда тартиб-интизом, осойишталик, барқарорлик ҳам бўлмайди. Зеро, қонун ана шундай устивор кучга молик экан Конституция қонунлар тизимида қандай ўринни эгаллайди?

— Конституция мамлакатдаги қонунлар тизимини яратишда унинг заминини ташкил этувчидир. Шу сабабли юртимизда пухта ва замон талабига жавоб берадиган Конституцияга эга бўлиш билан истиқболда қурилажак қонунлар тизимининг пойдеворига асос солинди. Муҳими, бу қомусимиз асосий тамойиллар ва илғор сиёсий ҳуқуқий таълимотлар, шунингдек ғояларни ўзида мужассамлаштирган. У давлатнинг шакл моҳияти, инсон ҳуқуқлари мулк, давлат тизими каби масалаларни ўзининг моддаларида аниқ-равшан белгилади.

— Конституцияда инсон ҳақ-ҳуқуқларига кенг ўрин ажратилганлигига шубҳа йўқ.

— Янги Конституциямизнинг энг катта ютуқларидан бири шундаки, бу фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчларини олий даражада — дунёнинг энг илғор сиёсий-ҳуқуқий таълимотлар ва ғоялар асосида йўғрилганлиги билан ажралиб туради. 1789 йилда Францияда қабул қилинган гражданлик деклорациясининг 16-моддасида «Агарда жамиятда инсон ҳуқуқлари кафолатланмас ва ҳокимият тақсимоти амалга оширилмас экан унда Конституция бўлмайди» деган сўзлар битилган эди. Қайси давлатда инсон ҳуқуқларига катта эътибор берилар экан, шу давлатда осойишталик ва тинчлик барқарор илдиз отади.

Ўзбекистон Конституциясининг иккинчи бўлими бевосита инсон ҳуқуқларига бағишланган. Чунончи, 18-моддада: «Барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий мавқеидан қатъий назар қонун олдида тенгдирлар» — дейилгани ҳам фикримизнинг ёркин ифодасидир. Асосий қонуннинг ушбу моддаси бугун Ўзбекистонда амалга оширилаётганлиги, қўшни мамлакатлар, хусусан, Русиядаги аҳвол билан қиёслаш орқали англаш қийин эмас.

— Ҳар бир инсон дини, тили, эътиқоди, ижтимоий келиб чиқишидан қатъий назар барибир у яшаш ҳуқуқига эга. Гап шундаки, авваллари мавжуд бўлган қонунларда инсон масаласи, унинг мулки энг охирги ўринлардан жой олиб, айниқса, қатағон йилларида минглаб инсонларнинг ҳаёти, мулклари сиёсий қарашлар, талабларга кўра йўқ қилиб юборилганди. Инсон қадр-қимматининг бу даражада оёқости қилинганлиги пароканадаликнинг келиб чиқишига сабаб бўлганлиги рост.

— Тўғри таъкид. Аммо бизнинг Конституциямизда шахсий ҳуқуқ ва эркинликларга катта диққат-эътибор қаратилган. Масалан: 24-моддада яшаш ҳуқуқи ҳар бир инсоннинг табиий ҳуқуқи эканлиги белгилаб қўйилиб, инсон ҳаётига суиқасд қилиш энг оғир жиноят деб ёзиб қўйилган. Ҳар бир инсон ким бўлишидан қатъий назар, у яшаш ҳуқуқига эга, унга ҳеч ким ва ҳеч қандай куч яшашни ман этиши мумкин эмас. Юқорида сиз келтирган ана шундай инсон ҳуқуқларининг поймол қилинишига йўл қўймаслик мақсадида «Ҳар ким эркинлик ва шахсий даҳлсизлик тўғрисида» (25-модда) қайд этилган. «Ҳеч ким қонунга асосланмаган ҳолда ҳибсга олиниши ёки қамоқда сақланиши мумкин эмас». Ҳар ким одил қонуннинг қарорисиз айбдор ҳисобланмайди. Шунингдек, айбланаётган шахс ҳам, Конституциямизга биноан ўзини ҳимоя қилиш учун барча шароитлар билан таъминланади. (26-модда). Ҳеч ким қийноққа солиниши, зўравонликка, шафқатсиз ёки инсон қадр-қимматини камситувчи бошқа тарздаги қийноққа дучор этилиши мумкин эмас. Ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги ҳуқуқига эга. Ҳамма учун виждон эркинлиги ифодаланади.

— Конституциямизда фуқароларнинг сиёсий ҳуқуқлари қай тарзда ифодаланган? Фуқаролар жамият ва давлат ишларини бошқаришда ўз ўринларига эгами?

— Улар албатта, жамият ва давлат ишларини бошқаришда бевосита ҳамда вакиллари орқали иштирок этиш ҳуқуқига эгадирлар. Қайд этиш жоизки, бошқа давлатларда содир бўлаётганидек, намойишлар, митинглар, фуқароларнинг тинчлигини, осойишталигини, қонун ва қоидани бузмаслик, лозим.

Фуқаролар турли партияларга аъзо бўлишлари, жамоат ташкилотлари ва бирлашмаларида уюшиш, оммавий ҳаракатларда иштирок этиш ҳуқуқларига эга. Бугун Ўзбекистонда бир қатор партиялар, ҳаракатлар, уюшмалар мана шу Конституция қоидаларига амал қилмоқда. Ҳар бир шахс бевосита ўзи ёки бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органларига ариза ва таклифлар билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадирлар.

— Илгарилари инсонларнинг иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлари бошқа ҳуқуқларга қараганда анча паст эди. Айниқса, шахснинг мулкдор бўлиш ҳуқуқи йўққа чиқарилган эди. Ўзбекистонда имконият тараққиётидаги табиий ривожланиш йўлида эса хусусий мулкчиликка асос солинмоқда. Бу борада Конституциямиздаги диққатга сазовор кафолатлар хусусида тўхтасангиз?

— Ўтган давр сиёсатида жамиятнинг ижтимоий асосини ташкил этувчи мулк жамиятдаги барча етишмовчилик ва қийинчиликларнинг айбдори сифатида тугатилиб, ягона давлат мулкининг ҳукмдорлиги таъминланган эди. Хўш, бу сиёсатнинг ечими қандай бўлди? Мулкка нисбатан нотўғри муносабатда бўлиш оқибатида одамлар орасида боқимандачилик, ташмачилик, талон-торож қилиш, порахўрлик каби иллатлар таркиб топди.

Бизнинг Конституциямиз ана шу масалани ҳам тубдан ўзгартириб, «Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли» эканлигини ёзиб қўйди (36-модда) Хусусий мулк барча мулкларнинг шакллари билан биргаликда тенг ҳуқуқликка эга бўлди. Бу эса ўз навбатида мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, уни ўз эгасига қайтариб бериш учун қонуний имкониятни яратди. Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, дам олиш, ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқларига ҳам эга бўлди. Ҳар ким қариганда, меҳнатга лаёқатини йўқотганда, шунингдек, боқувчисини йўқотганда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқи ҳам қонун орқали кафолатланган.

Фуқароларнинг малакали тиббиёт хизматидан унумли фойдаланиш, билим олиш, илмий-техникавий ижод эркинликларига эга бўлиш ҳуқуқлари шулар жумласидандир.

— Демак, Ўзбекистон Конституцияси инсон ҳуқуқлари масалаларида жаҳондаги юксак демократик ҳуқуқий давлатлар даражасига кўтарилган десак, муболаға бўлмас.

— Фикримча, Конституция ва қонунларни ҳаётга татбиқ этиш учун биринчи галда мавжуд қонун ва Фармонларнинг жойлардаги ижросини таъминлаш лозим. Конституцияни амалда тўла қўллаш учун Конституциявий назоратни кучайтириш, қонун ва Фармонларнинг ижросини таъминлашда прокуратура назоратини ва ниҳоят аҳолининг умумий ҳуқуқий таълим дастурини ишлаб чиқиш, юридик хизмат кўрсатиш ва амалга ошириш тадбирларини Адлия вазирлиги, бошқа идоралар, муассасалар билан ҳамкорликда ишлаб чиқиш лозим.

Олдимизда турган долзарб масалалардан бири Конституция ва қонунларимизнинг муқаддаслигини, ҳаётбахш ифорини, уларга нисбатан халқларимиз орасида ҳурмат ва эътиқод ҳис-туйғуларини ривожлантиришимиз керак.

Биз Конституциямиз билан фахрланишимиз керак. Чунки у бизни изчил демократик ҳуқуқ ва эркинликларимизни кафолатлаган дастурил-амалдир.

Дилфуза АМИНОВА,
«Адолат»нинг махсус мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ КАФОЛАТЛАЙДИ:

● Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шароитларида ишлаш ва ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгалар.

● Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади.

● Оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилинади.

ҚОНУН УСТИВОРЛИГИ БОШ МАСАЛА

Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтар экан, унинг давлат қурилиши ва иқтисодиётини ислоҳ қилиш дастурининг муҳим қоидаларидан бири — қонунларнинг устиворлигини таъминлашдир. Бусиз демократик ҳуқуқий давлат қуриб бўлмайди.

Бозор муносабатларига мос келадиган ҳуқуқий асосни шакллантириш — узоқ давом этадиган жараён. Бунинг учун янги ҳуқуқий тизим [illegible], унинг асосини Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси (Асосий Қонуни) ташкил қилади.

Ҳозирги вақтда давлат қурилиши, иқтисодий, ижтимоий ва бошқа соҳаларга тааллуқли ислоҳ қилишнинг ҳуқуқий асосларини яратувчи бир қанча қонунлар қабул қилинди. Жумладан, уларнинг асосийлари ДАВЛАТ ҚУРИЛИШИ СОҲАСИДА — сайлов тизими, Конституциявий суд, Олий Мажлис, Президент, Вазирлар Маҳкамаси, Олий Суд, Прокуратура, Ички ишлар органлари, [illegible] тўғрисидаги қонунлар. ИҚТИСОДИЙ СОҲАДА — мулкчилик, ер, корхоналар, тадбиркорлик, банклар ва банк фаолияти, [illegible]. ИЖТИМОИЙ СОҲАДА — [illegible]

[illegible]

ҚОНУНИЙЛИК — бу Ўзбекистон Республикаси давлат органлари, [illegible]

[illegible]

Конституциянинг 18-моддасида «Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар, қонун олдида тенгдир».

Қонунийлик ва мақсадга мувофиқлик тамойили Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалдаги қонунларни ва бошқа норматив ҳужжатларни аниқ бажариш ҳар бир давлат органи, жамоат бирлашмалари, мансабдор шахс ва фуқаролар учун шартдир. Аммо ҳаётда шундай кишилар ва раҳбарлар борки, улар ўзларининг қонунга хилоф ҳатти-ҳаракатларини, гўё қонуннинг эскириб қолганлиги билан ва бугунги кун талабларига жавоб бера олмаслиги билан ёхуд қонунда маҳаллий шароит ҳисобга олинмаган, деган баҳоналар билан бажармайдилар.

Башарти, амалдаги қонунлар эскириб қолган бўлса, у белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимиятининг олий органи — Олий Мажлис томонидан ўзгартирилади. Мамлакатимизда қонунларнинг ишлаб чиқарилиши ва қабул қилиниши кенг халқнинг иштирокида демократик асосда ўтади.

Қонунийлик аҳолининг маданий даражаси билан, давлат органлари ва жамоат бирлашмалари, мансабдор шахслар ва фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданияти билан боғлиқ бўлади. Кишиларнинг ҳуқуқий онги қанча юқори бўлса, қонун бузиш ҳоллари шунчалик камроқ бўлади.

Кишиларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини ривожлантириш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси 1992 йил 14 мартда «Юридик таълимотни қайта қуришнинг кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлари тўғрисида» махсус қарор қабул қилди. Қарорда барча ўқув юртларида юридик таълимотни такомиллаштириш, ҳозирги кун талабларига жавоб берадиган ўқув дастурини ишлаб чиқиш ва амалда қўллаш, қўлланмалар ва дарсликларни яратиш масалалари ва ҳуқуқий маълумотларни кенг оммага етказиш вазифаси қўйилган.

Қонунийлик демократия билан узвий боғлиқдир. Халқ давлат ҳокимиятини ўзи ишонч билдириб сайлаган депутатлари, давлат Президенти, ҳокимият ва бошқарув органлари орқали бошқаради. Қонунийлик демократик тартибларга бўйсунишни талаб қилади, демократик тартиблар, ўз навбатида қонунийликни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришда асосий шартдир.

Жамиятда қонунлар билан кишилар ўртасидаги турли ижтимоий муносабатлар тартибга солинар экан, қонунларни ҳаётда тўғри қўллаш учун қонунийлик тегишли усуллар орқали амалга оширилади. Бундай усуллар давлат томонидан белгиланган бўлиб, қонунийликнинг кафолати деб аталади.

Бу кафолатлар Ўзбекистонда барча халқнинг қонунлар ва бошқа норматив ҳуқуқий ҳужжатларга амал қилиб, қонунийликка риоя қилишни ва уларни ҳуқуқий жиҳатдан тарбиялаб, ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни ривожлантириш ишларини яхшилайди.

Қурбонали ХОЛМЎМИНОВ,
ТошДУ доценти.

● *Ҳамкорлик*

ТУРКИЯЛИК ИШБИЛАРМОНЛАР КЎМАГИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг уч йиллик байрами арафасида Наманган шаҳрида «Текстиль-иплик» фирмаси иш бошлади. Туркиянинг «Алинорин» фирмаси билан олмониялик мутахассислар ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур корхона йил охиригача уч минг тонна ип ишлаб чиқаради. Айни пайтда корхонада йилига ўртача 15 миллион доллар миқдорида фойда олиш мўлжалланаяпти.

— Давлатларимиз ўртасидаги ўзаро муносабатлар тобора ривожланиб бораётгани боис Туркиянинг энг йирик фирма ва холдинг компаниялари ўз ишларини олиб бориш учун Ўзбекистонга кела бошлади, — дейди Туркия Жумҳуриятининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Эрдўғон Ойтун. — Уларнинг орасида ҳатто дунёга танилганлари ҳам бор. Жумладан, «Куч холдинг Самарқандда «Минобус» заводини барпо этади. «Гама» фирмаси французлар билан ҳамкорликда Бухорода нефтни қайта ишлайдиган йирик марказни ишга туширади. Яқин кунларда эса Туркиянинг «Демир Металл А. Ш.» ва Шарқ нашриёт-матбаа концерни иштирокида тузилган «Шарқ Мир ЛТД» қўшма ширкатига қарашли «Мир» супермаркети Тошкент шаҳрининг марказида очилади.

Айни пайтда республикамизда Туркиянинг 180 дан зиёд фирмаси ва компаниялари ишлаб турибди. Улар орқали барпо этилган қўшма корхоналар, завод ва фабрикалар мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришга хизмат қилмоқда.

Рустам АҲМАДАЛИЕВ,
«Адолат» мухбири.

● *Тадбиркорлик*

ОҚИЛОНА СИЁСАТ ТУФАЙЛИ

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 53-моддасида «Бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиёти негизини хилма-хил шаклдаги мулк ташкил этади. Давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқий устунлигини ҳисобга олиб иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баб-баровар муҳофаза этилишини кафолатлайди» деган жумлалар бор.

Шундай экан, Ўзбекистон Республикасида тадбиркорлик-мулкчилик субъектларининг моллар ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатиш ҳамда фойда ёки даромад олишга қаратилган амалдаги қонунлар доирасида ташаббускорлик билан фаолият кўрсатиши муҳимдир.

Вазирлар Маҳкамасининг яқинда қабул қилган «Хусусий тадбиркорликда ташаббус кўрсатиш ва уни рағбатлантириш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ҳамда Ўзбекистон Республикасининг «Хусусий тадбиркорлик тўғрисида»ги Низомида тадбиркорликни янада қўллаб-қувватлаш ва унга бериладиган давлат кафолатлари мужассамлашган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Олий Мажлис сессияларида қилган маърузаларида иқтисодий ислоҳотларнинг бугунги босқичида энг муҳим ва долзарб вазифа — мулкий муносабатларни тубдан ўзгартирмоқдир, деб бир неча бор бежиз таъкидламадилар.— Унинг туб моҳияти, мулкни ҳақиқий эгалари қўлига топширишни тезлаштириш, тадбиркорлик учун кенг йўл очиб бериш ва мулкдорда янги мулк эгаси ҳиссиётини тарбиялашдан иборатдир. Биринчи навбатда тадбиркорликнинг қонуний базасини мустаҳкамлаш ва унинг давлат томонидан қўллаб-қувватланишини таъминлаш керак,— деди юртбошимиз.

Президентимизнинг бундай оқилона сиёсати туфайли иқтисодий ислоҳотлар янада чуқурлашмоқда, тадбиркорлик юксалмоқда. Бундай ғамхўрлик туфайли пировардида тадбиркорларнинг ишлари ривожланиб, ҳозирги кунда уларнинг кўпайишига сабаб бўлмоқда.

Яқинда эълон қилинган «Ўзбекистонда кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини бунга мисол қилиб олсак бўлади.

Бу лойиҳада илгари ҳаракатда бўлган тадбиркорликни ривожлантиришга қаратилган қонун-ҳужжатларни тўлдириб, кичик ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш учун имтиёзли кредитлар бериш, маслаҳат ва ахборот хизматлари кўрсатиш шаклида техник жиҳатдан кўмаклашиш, бундан ташқари кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектларига иқтисодий, ҳуқуқий, статистика, ишлаб чиқариш ва технология соҳасида самарали фаолият юритиш учун керакли ёрдамлар кўрсатилсин дейилган. Мана шунинг ўзи ҳам бош қомусимиз — Конституцияда белгилаб қўйилган тадбиркорликни ҳар томонлама ҳуқуқий қўллаб-қувватлашнинг ёрқин далилидир.

Сотиболди БОБОҚУЛОВ,
юридик фанлари номзоди.

● **АДОЛАТ ТАРОЗИСИ**

Бундан бир неча ой илгари Чортоқ туманидаги Пешкўрғон жамоа хўжалиги ҳудудида жойлашган Перат қишлоғида яшовчи Мамадали Султонов Янгиқўрғон туманидаги 33-ҳунар билим юртининг директори ҳузурига важоҳат билан кириб, шундай деди:

— Аттанг, аттанг, мен сизларнинг гапингизга, субутингизга ишониб, ўғлим Илҳомжонни ўқишга берибман. Шофёр бўлиб чиқади, тирикчилигимизнинг бир томонини кўтаради, деб ўйлабман. Бунчалик ваъдабоз эканлигингизни билганимда, ўғлимни ўқишга бермай, мол боқтирардим. Иккита молим тўртта бўларди.

— Энди, амаки, сиз ҳам тушунинг бизни..., — ўзини оқламоқчи бўлди директор. Аммо ота унга сўз бермади.

— Ахир инсон тақдири билан ҳам шунчалик ўйнашиб бўладими! Яна одамлар сизларга ўз болаларини ишониб топшириб юришибди. Мен энди қўрамдаги қўйни ҳам ишонмайман...

НОҚУЛАЙ

ёки ундан воз кечиш нега

Хўш, Мамадали аканинг нега жаҳли чиқди?

— Ҳеч қандай фожеа юз бергани йўқ, — дейишди менга, — ота ўз ўғлини билим юртига шофёрликка ўқитиш учун берганди. Лекин янги директор келгач, шофёрлик курси тугатилиб, фақат тракторчилик қолди, холос. Мамадали аканинг ўғли ҳам кўплар қатори фақат тракторчилик шаҳодатномасига эга бўлди...

— Ўқишга эълон берилганида, шофёрлик курси ҳам бор, деб кўрсатилганмиди?

— Ҳа, бор дейилганди...

Ушбу мавзудаги гапнинг давомини мен ўша куни туман марказида мазкур билим юртининг собиқ икки нафар талабаси — Равшан Аҳмедов ҳамда Садриддин Қуронбоевдан ҳам эшитдим.

— Нечта бола алдандинглар? — сўрайман улардан.

— 60 нафар йигит эдик. Ҳаммамиз шофёрликка ўқий олмай қолдик. Мана, 6 ойдан бери ишсиз юрибмиз. Бирон-бир ҳунаримиз йўқ. Шундай қийин пайтларда тирикчилигимиз отаонамизнинг гарданида...

Эртаси куни кўп йиллар давомида билим юртида тракторчилар ва шофёрлар тайёрлашга устозлик қилган ўқитувчи Ғиёсиддин Қаюмовни излаб топдим. Ҳозир у туман «Ватанпарвар» ташкилотида ишлаётган экан.

— Болалар сарсон бўлиб қолибди-ку! — дангал юзига солдим унинг. — Ёлғон ваъда бермаслик керак эди-да...

— «Берди»сини айтгунча уриб ўлдирманг, биздан ҳам бир оғиз гап эшитинг, — деди йигит аччиқланиб.

Сўнг ўтган ишларни бирма-бир баён қилиб берди. Дарҳақиқат, у 1985 йилдан то 1994 йилгача мана шу ҳунар-техника билим юртида сабоқ берибди. Унинг қўлидан ўнлаб йигитлар таълим олиб чиқиб, ҳозир шофёрлик қилишаяпти экан. То охирги йилларгача билим юрти ҳеч кимни алдамаган экан. Ҳа, то охирги йилларгача...

— Лекин иссиқ жон, билиб бўлмас экан, — давом этди Ғиёсиддин, — ўтган йили қаттиқ оғриб қолдим. 3 ой касалхонада, бир ой эса уйда даволандим. Ўзбекда «қорнимга эмас, қадримга йиғлайман», деган доно мақол бор. Мен ҳам қадримдан хафа бўлиб кетдим. Билим юрти жамоасида 60 нафардан кўпроқ ўқитувчи бор. Ўшалардан фақат бир киши келиб йўқлади мени, холос. У ҳам бўлса, ўқув-тарбия ишлари бўйича директор ўринбосари Шарофат опа Мирхўжаева. Ундан бошқа бирон-бир кимса «Ўляпсанми, тириляпсанми, аҳволинг не кечяпти?» — дея бирон марта хабар олиб қўймади...

Бу вақтга келиб билим юртининг собиқ директори ишдан бўшаган, унинг ўрнига ҳокимиятда, масъул лавозимда ишлаган Исмоилжон Мамажонов директор этиб тайинланган эди. Ғиёсиддин касалхонадан чиқиб, аччиқ бир ҳақиқатдан огоҳ бўлди: у оғриб ётган тўрт ой давомида болаларга бирон-бир кимса ақалли бир марта бўлса-да машина ҳайдаш (езда)дан дарс ўтмабди... Бу нарса ҳеч кимни ташвишга солмабди. На янги директорни, на ўқитувчиларни. Ғиёсиддин афсусланиб бош чайқади.

— Тўғри айтасиз, домла, болаларнинг уволига қолдик. Лекин,биласизми, ўшанда ҳам вазиятни ўнглаб юбориш, дастурларни тезкорлик билан ўзлаштиришнинг имкони бор эди. Мен ишга чиққач, худди шу масалада очиқчасига гаплашиб олиш учун янги директор ҳузурига кирдим. У газета ўқиб ўтирарди. «Хўш, нима гап?» деди бошини кўтармай. Менга қараб қўйишни ҳам ўзига эп кўрмади. Мен машина ҳайдаш фанидан дарслар қолиб кетганини, болаларга жабр бўлажагини, бирон-бир чора-тадбир излаб топиш лозим эканлигини айтдим. У ҳамон газетадан бош кўтармаган ҳолда «Энди бу нарсанинг ташвишини қилмасангиз ҳам бўлади» маъносида қўл силтаб қўя қолди. Менинг нафсониятимга тегди бу. Ўша куниёқ ариза бериб, ишдан кетдим...

Янгиқўрғон Наманган шаҳридан 30 километрлар чамаси шимолда жойлашган мўъжазгина туман маркази. Бу ерда ҳамма бирбирини яхши танийди. Бизга худди шу билим юртидан шикоят йўллаган Шарофат Мирхўжаева ҳам кўпчиликка таниш. 1981 йилдан то яқин-яқинларгача у тумандаги 33-ҳунар билим юртида тарбиявий ишлар бўйича директор ўринбосари бўлиб ишлади. Малакали мутахассис. Аввал педбилим юртини, кейин Наманган Давлат педагогика институтини тугаллаган. МДҲ даги кўпгина йирик шаҳарларда жойлашган ҳунар-техника билим юртлари раҳбарлари малакасини ошириш курсларида ўқиган.

Шарофат ҳақида, рост айтиш керак, одамларнинг фикри ҳар хил. Баъзилари уни адолатсизликни кўра чидолмайдиган, ҳақиқатпарвар инсон деса, бошқалар «ҳамиша бошини ғалвага тиқиб юрувчи», «тирноқ остидан кир қидирувчи» дея таърифлашади. Аслида шундаймикин? Келинг, яхшиси, мулоҳаза юритайлик. Бугги зукко ўқувчи ҳукмига ҳавола.

Шарофат Мирхўжаеванинг иши кейинги пайтларда турли тоифадаги халқ судларида бир эмас, бир неча бор кўрилганлиги бўлган гап. Ҳунар билим юртларидаги ўқув-тарбия, хўжалик юритиш жараёнлари нақадар мураккаб эканлиги ҳаммага аён. Янгиқўрғондаги 33-билим юрти ҳам бундан мустасно эмас. Бу ердаги нохуш ишлар, чунончи, баъзи бировларга ўқимаса ҳам ўқиди, деб қалбаки шаҳодатномалар ёзиб бериш, стипендияларни ўз вақтида тарқатмаслик, молиявий чалкашликларга йўл қўйиш каби ҳолатлар азалдан кўзга ташланиб келади.

Туман газетасининг 1993 йил 7 август кунги «У нотўғри бўшатилган» сарлавҳали мақоласи эса тамомила бизга хат йўллаган Ш. Мирхўжаевага бағишланган. Мақола муаллифлари, деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшмаси туман комитетининг раиси М. Муродова ҳамда унинг ўринбосари М. Фозилов шундай деб ёзишганди: «Билим юрти меҳнат жамоасининг умумий йиғилиши... мавжуд камчиликларнинг рўй-рост кўрсатиб берилишига сабабчи бўлган Ш. Мирхўжаевани муҳокама этганлигини қандай тушуниш мумкин.?

Энг ажабланарлиси шундаки, меҳнат қонунларини бузган, камомад ва ўзлаштиришларга йўл қўйганларга ҳамда унинг олдини олиш чора-тадбирларини кўрмаган мутасадди раҳбарларга ҳеч қандай чора кўрилмаган. Ш. Мирхўжаеванинг бўшатилишига келсак, у ўз вазифасидан нотўғри озод этилган. Негаки, унинг эгаллаб турган вазифасига малакаси ҳам, соғлиги ҳам тўғри келади...».

Ўшанда, икки йил аввал адолат тантана қилганди. Билим юрти директори ишдан кетиб, Мирхўжаева тикланган эди.

Бироқ бу сафаргиси бошқачароқ бўлди.

Негаки, ҳар қандай кўзбўямачилик, ўғрилик, виждонсизлик, нопокликни кўра чидолмайдиган, камчиликни шартта бетга айтадиган, муросасиз кишилар орамизда кўп. Уларни ёқтирмайдиганлар «Ноқулай одамлар» деб аташади. Уларни тишнинг кавагига кирган тош, дея таърифлашади. Шундайлар йўқ жойда иш, биринчи қарашда теп-текис, сипсиллиқ кучаётгандай бўлиб кўринади. Бошлиқ, унинг «чанг чиқармай» ишлайдиган мурид ва гумашталари нима қилса беҳавотир равишда қилаверадилар. Сохтакорликми, кўзбўямачиликми, ундан бадтаррогими — ҳеч бир назоратсиз авжига чиқади. Ҳеч ким шундай иш тутган одамларнинг мушугини пишт демайди...

Билим юртига И. Мамажонов келиб, Шарофат унинг учун ўша «тишнинг кавагидаги тош», «кўзга тушган чўп» бўлиб қолди. «Янги директор биринчи кунданоқ мендан қутулиш йўлларини ахтара бошлади, — дейди Ш. Мирхўжаева биз билан очиқдан-очиқ суҳбат чоғида. — Мендан қутулиш учун турли найранглар ўйлаб топди».

Ш. Мирхўжаеванинг айтишича, 1994 йилнинг ўрталарида кимдир кечаси унинг ишхонаси деразаларини синдириб кириб, ҳамма ҳужжатларни, шу жумладан ўқув ҳамда тарбиявий ишлар юзасидан тузилган дастурларни, бажарилган ишлар қайд этилган китобларни ўғирлаб кетган. Директор ўринбосари «Мен ўша заҳотиёқ янги директор И. Мамажоновга бу ҳақда билдирганман, ички ишлар органларига хабар бериш лозимлиги тўғрисида айтганман — дейди. — Лекин директор милиция чақиришимизга розилик бермади».

Хўш, нега? Директор буни хоҳламади? Аммо у...

—Бўлмаган гап, — дейди, — менга ўғри тушганлиги ҳақида ҳеч ким айтмаган...

Аммо, кўп ўтмай, билим юртига вилоят халқ таълими бўлимидан комиссия кириб келади. Текшир-текшир бошланади. Табиийки, директорнинг ўқув-тарбиявий ишлар бўйича муовини комиссияга ҳеч нарсани кўрсата олмайди: на ўқув-тарбиявий ишлар дастурини, на амалга оширилган чора-тадбирлар қайд этилган дафтарни. Оқибатда вилоятдан келган текширувчилар Мирхўжаеванинг ишини «ноль» деб баҳолайдилар. Биринчи қарашдан ҳамма нарса қонуний, ҳамма нарса жойида бўлиб кўринаётганини ўзингиз ҳам сезиб турган бўлсангиз керак.

Бу орада Мирхўжаева меҳнат таътилига чиқиб кетади. 27 август куни у ишга қайтади ва вазифасини давом эттиришга изн сўраб, директор номига ариза ёзади. Директор эса ШУ АРИЗАНИНГ БИР ЧЕККАСИГА «Н. Аҳмедовга, вилоят халқ таълими бошқармасининг 8 августдаги 222-сонли ҳамда 9 августдаги 224-сонли буйруқларига асосан вазифасидан озод этиш тўғрисида буйруқ тайёрласангиз. 26.08. Мамажонов» дея имзо чекиб беради...

Бу ерда қонунларнинг, таъбир жоиз бўлса алифбоси қўпол равишда бузилган. Энг аввало, қоидага кўра, Ш. Мирхўжаеванинг отпускадан қайтганлиги ва ўз ишини давом эттириши хусусида буйруқ чиқарилиши, ана шундан кейингина унга нисбатан ҳар қандай маъмурий жазо қўлланилиши мумкин эди. Мирхўжаевани ишдан бўшатишда маъмурият энг аввало «меҳнат қонунлари мажмуаси»нинг 159-модда 1-бандида кўрсатилганидек, ундан тушунтириш хати ёздириб олиши лозим эди. Қонуннинг мазкур кўрсатмаси ҳам четлаб ўтилган. Келинг, бу ўринда Ш. Мирхўжаеванинг ҳимоячиси Сарвархон Ҳайдарованинг гапларига қулоқ тутайлик.

— Биз ҳуқуқий давлат қуряпмиз., — дейди ҳимоячи, — шундай экан, қонуннинг ҳар бир жумласи, сўзи, бугини эмас, ҳар бир ҳарфига ҳам тўла-тўкис итоат этишни ўрганайлик. Вилоят халқ таълими бўлимининг таклифига кўра билим юрти директори ўз ўринбосарини Ўзбекистон Республикаси «Меҳнат қонунлари мажмуаси»нинг 41-модда 3-қисми билан ишдан бўшатяпти. Хўш, бу модданинг айнан шу қисмида нима дейилган: «Ходим меҳнат шартномасига (контрактга) ёки ички меҳнат тартиби қоидаларига биноан ўз зиммасига юклатилган вазифаларни ўзрсиз сабаблар билан мунтазам равишда бажармаётган тақдирда, башарти ходимга илгари интизомий ёки жамоа таъсири чоралари қўлланилган бўлса...» Ҳа, фақат мана шу тақдирда қўлланилган чорагина қонуний ҳисобланади. «Мунтазам» дегани бу соддароқ айтганда, «икки ва ундан кўп марта» деганидир. Мирхўжаева эса бундан аввал, яъни 1994 йилнинг 5 апрель куни (у ҳам бўлса, аслида ўтказилмаган педкенгашни «ўтди» деб расмийлаштирилгани ҳолда) «ҳайфсан» олган. Лекин бу «мунтазам равишда» деганини билдирмайди-ку, ахир! Наҳотки, биз, каттакатта ҳуқуқшунослар «бир марта» билан «икки ёки ундан кўп»нинг фарқига бормасак? Кейин, мажмуада «таъсир чоралари» дейилганига ҳам аҳамият беринг. «Лар» қўшимчаси кўпликни билдиришини учинчи синф ўқувчиси ҳам яхши билади.

Хуллас, ўша 1994 йил август ойидан бошлаб Мирхўжаева учун чопиш-югуриш даври бошланди. Вилоят судию туман судлари, бошқа турли-туман ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга қатнайвериб оёғида оёқ қолмади. Ниҳоят, 1995 йилнинг 19 июль куни унинг ўз вазифасига тикланиши ҳақидаги даъвоси иккала томон учун ҳам холис бўлган Уйчи туман халқ судида кўриб чиқилди. Айтиб ўтиш керакки, мазкур туман судининг раиси Абдуғанио Мирҳодиев вилоят ҳуқуқшунослари орасида мутлоқ ҳурмат қозонган одам. У катта иш тажрибасига эга. Ўн йиллардан ортиқ муддат давомида Наманган вилоят судининг фуқаролар ишлари бўйича ҳайъат раиси бўлиб ишлаган. Хуллас, Уйчи туман суди қуйидагича қарор қабул қилди:

«Даъвогар Мирхўжаева Шарофатнинг ишга тикланиш ҳақидаги аризаси қаноатлантирилиб, Янгиқўрғон туман 33-ҳунар билим юрти директорининг ўринбосари лавозимига 1994 йил 27 август, яъни ишдан бўшатилган кунидан бошлаб тиклансин. Мажбурий прогул ва меҳнат дафтарчаси ўз вақтида берилмаганлиги сабабли 1994 йил 27 августдан 1995 йил 19 июлгача бўлган даврдаги ўртача иш ҳақи 176 сўм ҳисобида, жами 1888 сўм унинг фойдасига билим юрти ҳисобидан ундириб берилсин...».

Суд, шунингдек, Ш. Мирхўжаева ўз ҳимоячиси учун сарф қилган 400 сўмни билим юрти ҳисобидан, кейинги уч ойдаги мажбурий прогул учун тўланадиган 528 сўмни эса регресс тартибида шахсан директор И. Мамажоновдан ундириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Хуллас, адолат юзага чиққандай бўлди. Лекин директор И. Мамажонов ҳам осонгина таслим бўладиганлардан эмасди.

— Суд қарорини бажаришга, мени лавозимимда тиклашга директор тиш-тирноғи билан қаршилик қила бошлади, — дейди Мирхўжаева, — биринчи кунироқ «Сиз учун бизда иш йўқ... Гулхонадаги гуллар ва томорқадаги помидорларни ўт босиб кетибди. Хоҳласангиз ўшаларни ўтдан тозаланг» деди, уялмай-нетмай. Менинг буйрагимда тош бор. Кундузи, жазирама иссиқда жисмоний меҳнат қилишим мумкин эмас. Шундай бўлса-да, уч-тўртта ўқувчини ёрдамга чақириб, кечалари ой ёруғида гул ва помидорларни ёввойи ўтлардан тозалаш билан машғул бўлдим.

Аҳвол шу даражага бориб етибдики, Ш. Мирхўжаева билим юрти маъмурияти айби билан йўқолиб қолган меҳнат дафтарчасини тиклаш учун икки соатга ҳужжатхона идорасига бориб келиш учун рухсат сўраганида директор пинагини бузмай жавоб берибди.

— Мен қарши эмасман. Фақат ариза ёзиб, қонунийлаштириб қўйинг.

— Қанақа ариза?

— Ўз ҳисобингиздан отпуска олаётганингиз ҳақида.

— Ахир бор-йўғи икки соатга

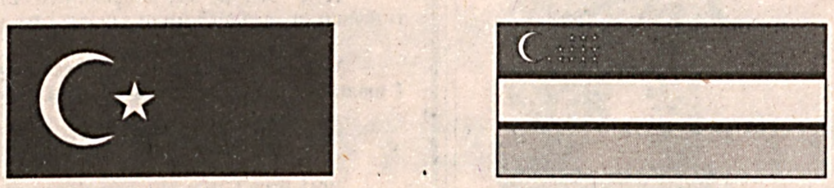

БИЗ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ
ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИНИ ҲАМДА
БУТУН РЕСПУБЛИКА ХАЛҚИНИ МУСТАҚИЛ
ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ 3 ЙИЛЛИГИ
МУНОСАБАТИ БИЛАН ҚИЗҒИН ВА САМИМИЙ
МУБОРАКБОД ЭТИШДАН МАМНУНМИЗ.
БАРЧА
ОИЛАЛАРГА ТИНЧЛИК-ТОТУВЛИК, САОДАТ ВА
ЗАФАРЛАР ҲАМРОҲ БЎЛИШИГА ЧИН ДИЛДАН
ТИЛАКДОШМИЗ.

FIRMA DEMIR

«АНЗ», «НА — ЗАР» ВА «АБУ — ЗАР»
ХУСУСИЙ ФИРМАЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ 3 ЙИЛЛИГИ БАЙРАМИ
БИЛАН МАМЛАКАТИМИЗ ПРЕЗИДЕНТИ ВА
ХАЛҚИНИ ЧИН ЮРАКДАН
МУБОРАКБОД ЭТАДИ

хусусий фирмалар халқ хўжалигимиз учун зарур
бўлган қуйидаги айрим автомашина қисмлари
билан таъминлашга хизмат қилади

1. ТЦП 100/250 гидроцилиндри;
2. 7519, 304, 305 рақамли подшипниклар;
3. 6 ст — 90 АКМи;
4. А-01 коленвали;
5. 240-100-5010 коленвали;
6. НШ — 50, 32 насоси;
7. Турли хилдаги автошиналар.

Ҳақ тўлаш — пул ўтказиш йўли билан.

Фирмалар хизматидан фойдаланинг!

Мурожаат учун

Тошкент шаҳридаги телефонлар: (3712)
77-36-18; 77-96-38; 77-49-37.

Келинг дўстлар, даврамизга,
Тўй-тўйлайлик, ёр-ёр.
Алёр айтиб давримизга,
Куй куйлайлик, ёр-ёр.

Уйимизга келин келди,
Қутлуғ қадам, ёр-ёр.
Хўп ажойиб байрам бўлди,
Юртда бу дам, ёр-ёр.

Қомусимиз куни бу кун
Қўш байрамдир, ёр-ёр.
Эл-юртимнинг бахти гулгун,
Хуш бир дамдир, ёр-ёр.

Содиқ МАҲКАМОВ
сурат-лавҳаси.

ОДАМ

керак бўлиб қолди?

ҳам-а?

— Ҳа, икки соатта ҳам...

Мен бу нарсани эшитдиму мароқ билан кулдим. Уттиз йилдан ортиқ журналистик фаолиятимда бундай «расмиятчилик»нинг антиқа кўринишига биринчи марта дуч келишим эди-да!

Хуллас, кунлар кетидан кунлар утаверди. Директор ўз ўринбосарини ишга тиклашни, умуман суд қарорини бажаришни ҳамон пайсалга солиб келмоқда эди. Шунда Мирхўжаева кўмак излаб яна Уйчи туман судига мурожаат қилди. Суд раиси Абдубанно Мирҳодиев И. Мамажоновни ўз ҳузурига чақириб, унга Узбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 232-моддасини кўрсатиб қуйди. Уни бошқалар ҳам билиб қуйса фойдадан ҳоли бўлмас, деган фикрдамиз. Шу боис тўла келтириб ўтамиз: «Мансабдор шахснинг суд ёки судьянинг ҳукми, ҳал қилув қарори, ажрими ёки қарорини қасддан бажармаслиги ёхуд уларнинг бажарилишига тўсқинлик қилиши энг кам ойлик иш ҳақининг 50 бараваригача миқдорида жарима ёки беш йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш ёхуд уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади».

Шундан сўнг директор мулзам бўлиб қолди. Лекин бу мағлубият вақтинча эди. Директор сўнгги, ҳал қилувчи жангга тайёргарликни бошлаб юборди. Билим юртидан вилоят халқ таълими бўлимига, туман ҳокимлигига чопарлар қатнаб қолди. «Мабодо Ш. Мирхўжаева ишлайдиган бўлса, биз ишни ташлаб кетамиз» мавзуида ўқитувчилар номидан хатлар уюштирилди. Ниҳоят кўпдан кутилган «жанг» 1995 йилнинг 13 октябрида бўлиб ўтди. Вилоят судининг фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати судья А. Юнусов раҳбарлигида Ш. Мирхўжаеванинг даъвосини қайта кўриб чиқиб, Уйчи туман судининг директор ўринбосарини ишга қайта тиклаш, унга мажбурий прогул учун ҳақ ундириб бериш ҳақидаги қарорини бекор қилди...

Шу йил ноябрь ойининг ўрталарида мен Уйчи туман суди раиси Абдубанно Мирҳодиев билан учрашдим.

— Вилоят суди сизнинг Ш. Мирхўжаева иши юзасидан чиқарган қарорингизни бекор қилибди...

— Бир марта эмас, минг марта бекор қилганида ҳам мен ўз фикримда қоламан, — деди ишонч билан А. Мирҳодиев,

Ш. Мирхўжаева эса ҳали-ҳамон ишсиз юрибди. Мен Янгиқўрғонда бўлар эканман, кўп йиллик иш тажрибамдан келиб чиқиб, у билан бирга ишлаган кишилардан билим юрти ҳақида, у ердаги маънавий аҳвол тўғрисида, умуман кўп нарсалар ҳақида сўраб-суриштирдим. Қуйида бир неча мулоҳазаларни диққатингизга ҳавола қиламан.

Азамат НОРМАТОВ, билим юрти касаба уюшмасининг собиқ раиси, айни пайтда мева-сабзавотчилик техникумининг ўқитувчиси:

— Мен Мирхўжаеванинг ўз вазифасига ҳар доим виждонан ёндошишини, топширилган ишни сидқидилдан бажаришини Уйчида бўлган судда ҳам айтганман, ҳозир ҳам такрорлашим мумкин. Унга нисбатан адолатсизлик бўлди.

Шуҳрат ТУЙЧИБОЕВ, билим юртининг собиқ ўқитувчиси:

— Мен махсус фанлардан дарс берардим. Фарғона политехника институтини тугаллаганман. «Сизнинг штатингиз қисқарди» дея ишдан бўшатиб қўйишди. Ҳолбуки бор-йўғи техникум билимига эга бўлганлар у ерда ишлаб юришибди. Айбим — Мирхўжаевани ёқлаб гапирганим...

Пўлатбек СУЛТОНОВ, билим юртининг собиқ ўқитувчиси:

— Мен автомобиль бўйича йўриқчи-ўқитувчи эдим. Янги директор келгач, «Сизга дарс йўқ» деди. Охири иситиш хонасида ўт ёқувчи (кочегар) бўлиб ишладим. Сантехниклик қилишимга тўғри келди. Ўша жойдан ҳам бир эмас, уч марта «Кетинг энди» дейишди. Ахир инсонда орият деган нарса бўладику! Кетдим...

Яна бир суҳбатдошим (Фамилиясини ёзмаслигимни илтимос қилди):

— Ўзи қизиқ нарса бўляпти-да! Вилоят халқ таълими бўлимининг кўрсатмасида нафақат Ш. Мирхўжаева, балки ўқитувчилардан Ҳ. Бобоев, Қ. Раҳмонов, О. Нормирзаевларнинг ҳам ишдан бўшатилиши кўрсатилган. Лекин қолганларнинг ҳаммаси директор билан «тил топишиб» кетишди. Улар фақат номигагина, унда ҳам «ўз аризасига биноан» ишдан бўшатилдилар. Кўп ўтмай эса яна ишга олиндилар. Масалан, Кутбиддин Раҳмонов ўқимаган болаларни ўқиди, деб рўйхатга тиркаганлиги, уларнинг стипендияси, кийим-кечак ва озиқ-овқатларини ўзлаштирганлиги учун вазифасидан бўшатилиши ҳақида кўрсатма берилган эди. У бир муддатга «хўжа кўрсин» учун ишдан бўшатиб қўйилдию «ишлайдиган бошқа одам топилмаяпти» баҳонасида яна қайтиб тикланди...

Худди шундай ажабтовур ишлар ҳақида бизга собиқ тажрибали ўқитувчи, II-тоифали уста Омонилло Комилов ҳам сўзлаб берди. Узоққа бориб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Билим юртига янги директор келгач, рўйхатдаги жами 69 кишидан 50 нафари ишдан бўшатилган, «Ҳа, И. Мамажонов ўз «команда»сини ишончли, садоқатли кишилари ҳисобига тўлгазиб олибди» дейишга тўла ҳаққимиз бор....

Мен Янгиқўрғонда Исмоилжон Мамажонов билан суҳбатда бўлдим.

— Ишонаверинг, мабодо Мирхўжаева яна қайтиб келадиган бўлса, сув чайқалади, ҳозир ишлаётган ўқитувчилардан биронтаси ҳам бу ерда қолмайди, — деди у дадиллик билан, — ҳамма кетади.

Сўнгра ишончли оҳангда давом этди:

— Билим юртини энди тинчитиб, изга солиб олдик, ака. Битта фактни айтсам, кифоя қилса керак: Мирхўжаева ишлаган кезлари билим юртига ўқувчилар жалб қилиш режаси ҳамма вақт бажарилмай келарди. У киши кеттач, ўрнида ишлаётган одам бу вазифанинг қойилмақом қилиб уддасидан чиқди. Бу йил мана шу кўрсаткич бўйича режа ортиғи билан бажарилди.

Лекин директорнинг бу сўзларига ўша куниёқ туман марказида раддия жавобини олдим.

— Сабаби бутунлай бошқа нарсада, — дейишди кўпни кўрган одамлар, — аввал билим юрти ўқувчиларига бор-йўғи 9 сўм стипендия берарди. Ҳозир эса 560 сўм беряпти. Бундан ташқари кийим-бош дегандай... Ота-оналар ўз фарзандларига «кўчакўйда беҳуда санқираб юргандан кўра ҳеч бўлмаса билим юртига бориб ўқи, ойига ярим минг сўм пул олиб келасан» дейишяпти. Ярим мингни ахир оддий хизматчи бир ой ишлаб, аранг топяпти-да! Иккинчидан, мана шу йилдан бошлаб билим юртида бухгалтер ва кичик ревизорлар тайёрлаш бўлимлари очилди. Ҳамма, ўзини шамга урган парвонадек, ўша жойга интилмоқда. Бу ишда бирон-бир кимсанинг чираниб, куч-ғайрат сарф қилиб қўйган ери йўқ...

Янгиқўрғондаги «ноқулай одам» ва унинг атрофидаги гапларга бағишланган узундан-узун мақоламиз ҳам ниҳоясига етди. Биз воқеалар тушунарли ва асосли бўлсин, дея у ҳақда муфассал сўзлаб бердик. Зеро, мақолада нафақат бир инсон тақдири, балки умуман адолатга бўлган муқаддас ишонч, қонуннинг ҳамиша устиворлигини таъминлаш борасида гап кетаяпти.

Биз энг аввало адолат тарозиси палласига қонунийликни қўямиз. Зеро ҳақ ўша бехато тарози билан ўлчанади. Бу ўринда, яъни адолатни юзага чиқаришда эса республика Халқ таълими вазирлигидаги ҳамда Наманган вилояти ҳокимлигидаги мутасадди ўртоқлар ҳамма нарсани батафсил текшириб, оқни оқ, қорани қорага ажратиб берадилар, дея умид билдирамиз.

Қодиржон СОБИРОВ,
Наманган вилояти, Янгиқўрғон тумани.

• Партия ва ҳаёт

ИШЛАР САМАРАЛИ БЎЛАДИ

Узининг буюк келажагига ҳозирдан мустаҳкам замин ҳозирлаётган мамлакатимизда Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партиясининг ташкил этилиб, фаолият кўрсата бошлаганлиги муҳим аҳамиятта молик воқеа бўлди. Барча жойларда бўлгани каби қисқа вақт ичида унинг қуйи бўғини туманимизда ҳам қизғин фаолиятини бошлаб юборди. Туман партия Кенгашимиз ташкил этилган дастлабки кунларданоқ жойларда тарғибот ва ташвиқот ишларини олиб боришни кучайтирди. Президент Фармонларининг ижросини таъминлаш, иқтисодий ислоҳотларни қизғин паллага киритиш билан боғлиқ муҳим ишларни аҳоли ўртасида кенг тушунтиришни йўлга қўйдик. Шу мақсадда корхона ва ташкилотларда бўлиб меҳнат жамоалари билан қизиқарли учрашувлар ўтказдик. Бундай йиғилишларда партиямизга хайрихоҳ бўлганларнинг кўплиги, улар маҳалла ва меҳнат жамоаларида бошланғич ва ҳудудий партия ташкилотларини тузиб, сафимизга бирлашиш истагида эканликларини изҳор этдилар. Шу орқали меҳнатсевар, чуқур билимли, элим деб, юртим деб яшаётган ватанпарвар кишилар сафларимизни тўлдира бошладилар. Эндиликда ҳам партияга қабул қилишни қизғин олиб бораяпмиз. Сафимизга бирлашиш истагида бизга мурожаат этаётганларни ҳар томонлама ўрганиб, уларнинг энг муносибларини партия сафига қабул қилаяпмиз. Партия ташкилотимиз шунинг учун ҳам партияга қабул қилишга жиддий ёндошмоқда. Жойларда партиямизнинг Низоми ва Дастури билан аҳолини кенг тушунтириш ишларини олиб бораяпмиз. Бу орқали партиямизнинг номига муносиб, садоқатли кишилар сафларимизни тўлдирмоқдалар. Айни кунларда туман электр ва алоқа тармоқлари идорасида халқ таълими бўлимида, марказий касалхонада ва бошқа меҳнат жамоаларида ташкил этилган бошланғич партия ташкилотлари сафларимизнинг софлиги ва мустаҳкамлиги учун қатор тадбирларни амалга ошираяпти.

Мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотлар тобора қизғин паллага кираётган бир пайтда ўзини-ўзи бошқаришга, мулкчиликнинг турли шаклларига ўтишга ва мулкка эгалик қилишга алоҳида имкониятлар яратиб берилмоқда. Қатор хусусий корхоналарни очиш орқали кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришга партия Кенгашимиз ҳам ўз ҳиссасини қўшиб бормоқда. Шу билан биргаликда партиямизнинг Дастури ва Низомига мувофиқ аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, кам таъминланган оилалар ва нафақахўрларга эътиборни қаратиб, уларга моддий ёрдам кўрсатиш ишлари ҳам бир зум бўлсада фикри ёдимиздан кўтарилаётгани йўқ. Ҳамжиҳатлик — ҳаёт мезони. Биз бунга алоҳида эътиборни қаратиб янглишмаяпмиз. Туманимизнинг кўплаб корхона ва ташкилотларида, маҳаллаларида партия ташкилотимиз ўз ўрни ва мавқеига эга бўлиб бормоқда. Эришаётган қувончли натижаларимиз ҳам кам эмас. Аммо биз у билан қаноатланмаймиз. Ҳали олдимизда муҳим вазифалар турибди. Уни амалга оширишга ҳаммамиз бирдек ҳисса қўшамиз.

Абдурашид АБДИМЎМИНОВ,
Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Юқори Чирчиқ тумани Кенгашининг биринчи котиби.

• Митти фельетон

ТЕШИБ ЧИҚМАЙДИМИ, ОКОСИ!

Чўнтакда пул бўлса, чангалда шўрва тайёр бўларкан. Шаҳри Наманган аҳли, бу ерга келиб-кетувчи кўпгина меҳмонлар кундузи чироқ билан ҳам бензин қидириб тополмайдилар. Содда-да улар, кўп содда. «Тузукроқ» қидиришмайди. Қидиришсаку, топишади-я!

Яқинда бир жойда шундай суҳбатнинг гувоҳи бўлдик.

— Унта қуйиб беринг, қанча бўлади?

— 200 да, окоси бўйидан!

— Ҳеч бўлмаса 15—16 дан беринг, пул озроқ эди.

— Бу пулингизга хўрозқанд олиб енг. Тушунарлими?

Бензин сўраб мулзам бўлган Тўлқинжон нари кетиши билан Марғилондан келаётган Кимсанбой Содиқов сўраб қолди:

— Бизга қирқта керак эди. Қанчадан бўлади!

— Менга деса 100 та олинг, почча. Фақат йигирма бешдан.

— Ярмига келишайлик, ярмига.

— Майли, йигирмадан бера қолинг, меҳмон экансиз...

Меҳмон ноилож кўнди.

Бу «ҳожатбарор» инсон ким экан, деб сўрарсиз. У Собитхон Хожиакбаров, Марғилон кўчасида истиқомат қилади. Ҳамтовоғи Улуғбек Охунов ҳам шу кўчадан.

Ҳа, Наманганда чўнтагини қаппайтириш дардига мубтало бўлган бундай кимсалар талайгина. Баъзиларини сизларга таништириб ўтамиз: 1-Шоҳимардонов кўчасидан Собир Муродов, 1-Куйбишев кўчасидан Тўхтабой Турсунов, Тошкент кўчасининг 4-тор кўчасидан Абдусамад Комилов, Инженер кўчасидаги 2-уйдан Раҳим Пайзибоев, Жийдакапа кўчасидаги 39-уйдан Абдулла Баратов ва бошқалар.

Улар нефть маҳсулотлари омборларининг ўзларига ўхшаган, нафси ҳакалак отиб кетган баъзи олғир сотувчилари билан тил топишиб, бензинни ўз уйларига олиб келиб қуймоқдалар, сўнгра уйларидан икки баравар нархига сотаётирлар. Баъзилари ҳатто ўша нархи «шиширилган» бензинга ҳам сув ёки солярка қўшиб қўйишдан ўзларини тиелмаяптилар.

Тешиб чиқмайдими-а, окоси?

Баҳодир МЎМИНОВ,
Наманган шаҳар Давлат автомобиль назорати бошлиғи.
Турғунпўлат СУЛАЙМОНОВ,
журналист.

• Санъат

КЎРГАЗМАДА «СЕВИШГАНЛАР»...

Республика Маърифат ва маънавият марказида истеъдодли рассом Ортиқали Қозоқов ижодига мансуб асарлар кўргазмаси очилди. Кейинги йилларда яралган ўнлаб сара асарларни санъатсеварлар ҳукмига ҳавола этаётган бу ижодий кўргазма рассомнинг альбом тақдимномасидир. Рассом асарларининг мухлислар қалбидан кенг ўрин олганлиги, санъатнинг сеҳрли олами улар шуурида катта таассурот қолдирганлиги бежиз эмас. Чунки, О. Қозоқов ижодиётига хос устивор хусусият ойдин ранглар жилоси. Унинг «Шарқ келинчаги», «Севишганлар», «Икки оҳанг», «Лайли ва Мажнун» деб номланган тасвирларида биринчи галда миллий қадриятлар, ўзбекона маданият, урф-одатлар тўла-тўкис очиб берилган ва ифодасини топган.

Рассом ижодининг яна бир муҳим жиҳати бор: Швейцария, Марокаш, Туркия, Украина каби қатор хорижий элларда ҳам унинг кўргазмалари мухлисларда катта қизиқиш уйғотган. Чунончи, бир йил аввал Дўрмон боғида ўтказилган кўргазмада мўйқалам соҳибининг ижодига Франция собиқ президентининг рафиқаси Даниэл Миттеран хоним: «Шарқ келинчаги» ўзбекона ҳарир ҳаё либосларида Франциядаги Бутунжаҳон рассомлар галлереясига тақдим этилишга лойиқ» деб баҳо берганди. Бу эса юртимиз санъаткорига нисбатан берилган баҳодир.

Бир сўз билан айтганда, ноёб рассомчилик санъатини юксалтиришда О. Қозоқовнинг ҳам ҳиссаси катта бўлаётганлигини кўргазма иштирокчиларининг фикр-мулоҳазаларидан ҳам билиб олиш мумкин.

Кўргазмада Ўзбекистон Рассомлар уюшмасининг вакиллари, Маданият вазирлиги мутасаддилари ва бошқа кишилар иштирок этдилар, санъаткорнинг ижодига холис баҳо бердилар.

Дилфуза АМИНОВА,
мухбиримиз.

Дилкаш давра

УЙИНГИЗДАН КУЛГИ АРИМАСИН

Кулги кирган ҳар бир хонадондан ғам-ташвиш, уруш-жанжал, ғийбат-бўҳтон, дарду алам қочади. Чеҳралар ёришиб, хушмуомалалик ва аҳиллик кучаяди. Ҳатто, баъзи хасталарнинг оғриқлари қолиб, шифо топгандай бўладилар. Хонадонга қут-барака, файз киради.

Уйингиздан ҳамиша кулги аримасин, азизлар!

Юсуфжон ҚИЗИҚ

ГЎШТИ СИЗНИКИ

Шокир ота беш яшар ўғли Юсуфжонни домлага олиб борди-ю деди:

— Тақсир, шу гўдакни одам қилиб берсангиз, гўшти сизники, суяги бизники!

Ўшанда ёш бола Юсуфжон домлага қараб турди-да, дадасига пичирлаб сўради:

— Дада, бу киши кабобпазмилар?

МАХОРКА

Махоркашнинг учта хосияти бор. Биринчи хосияти — уни чекадиган одамнинг уйига ўғри тушмайди, чунки у кечаси билан йўталиб чиқади.

Иккинчи хосияти — махорка чекканни ит таламайди, чунки у ҳасса билан юради.

Учинчи хосияти — махорка чекканни тезроқ ўлиб кетади.

Охунжон Қизиқ ХУЗУРҚОВ

ҒИНГ ДЕМАДИ

Катта лавозимда ишлаб келган Бойбўриев бирданига амал курсисидан қулаб тушди. Энди енгил машина-ю, шофёр йўқ. Нима қилсин, умрида яёв юрмаган, кўча-кўйни билмаган, — ҳаммасини шофёри биларди.

Кун кеча уни маҳалламиз кўчасида учратиб қолдим. У мен билан маъюс кўришгач, сўради:

— Мулла Охун, ижрокўмга нечанчи автобус олиб боради?

— Номерини айтаман билан барибир топиб боролмайсиз, келинг, сизга бир яхшилик қилай. Нега деганда бир вақт уйга кечроқ келаётганимда машинангизни тўхтатиб, «Чиқ» дегандингиз.

— Раҳмат, Охун, яхшилигимни унутмас экансан.

Шундай қилиб, Бойбўриевни автобусга олиб чиқиб, ижрокўм биноси яқинидаги бекатга келганда дедим:

— Тушинг, келдингиз. Бугиндан бошлаб ўзингиз топарсиз.

— Ижрокўм эшиги олдига олиб борсангиз, дегандим.

— Йўқ, — дедим унга, — ўшанда сиз ҳам маҳалла чойхонаси олдида тушириб, «Бугинга ўзингиз бораверасиз» дегансиз!

Гапим қаттиқ тегди, шекилли, Бойбўриев ғинг демади.

Автобусдан тушиб у ёқ-бу ёққа алангланганича қолаверди.

Теша ҚИЗИҚ

ЛЎЛИ КАМПИР

Давра ўртасига қанор қопдек гулли кўйлаги кийган, елкасига хуржун ташлаган лўли кампир кириб келди. Хуржуннинг бир кўзида боши чиқиб турарди. Бу — Лўли кампир Теша қизиқ эканлигини ҳамма билади. Лўли кампир гап тебиб, ерга рўмолни ёйиб, дориларни тербошлайди. Тили эса дори-дармон шевасида жаврайди:

— Кимга табобатнинг асил, камёб дорилари керак? Келиб олинг! Бор оғриққа дору бор, кўз оғриққа дору бор! Мана бу ниси сичқон ўлдиратурган дори!

— Бунингиз ғиштнинг майдаланганику! — дейди кимнингдир шеригидан бири келиб, ғишт парчаларини қўлига олиб.

— Ғишт! Бу, қанақа ғишт? Бул жун эмас, Азроил минорасининг ғиштигу, бу! Ҳар қанақа кучли сичқонни бир пайғада ўлдириши мумкин.

Содда харидор бир сўм бериб, олмадек ғишт парчасидан бирини олади.

— Ростдан ҳам ғишт сичқонни ўлдирадими? Нима қилса ўлади?

— Бу ишим, мерганлигингизга боғлиқ. Ана шу доруни кафтда тутиб, сичқон тешиги олдида пойлаб турасиз. Кўзингиз тешикда бўлсин, сичқон чиқди ҳамон шу дору билан миясига туширасиз. Эсонгонон дору бориб тегса ўлади, бўлмаса ноғорон бўлиб, икки кунда ўлади...

— Бунақанги ғишт парчалари уйимда босилиб ётибди, пулимни қайтар!

— Сотилган дору қайтариб олинмайду! Кимга яна камёб дорилар керак?

(Давоми бор).

КУЗ МЕНИНГ КЎНГЛИМГА ЧЎКАДИ

Куз менинг кўнглимни зиёрат,
Қилишга шошади билсангиз.
Тасалли топаман ниҳоят,
Ранжийман, сиз таъна қилсангиз.

Дарахтлар чорлайди ёнига
Боғларда хаёлчан кезаман.
Куз ором беради жонимга,
Муҳаббат нафасин сезаман.

Япроқлар бандидан узилиб
Қуш бўлиб учгиси келади.
Дунёнинг ишига қўл силкитиб,
Осмонга кўчгиси келади.

Япроқлар дарахтга қаноатдир,
Йўқ, улар қуш бўлиб учмади.
Куз шундай шафқатсиз фаслдир,
Йўлимда ҳазонлар учади.

Бу телба кўнглимнинг хоҳиши,
Йўл бошлар мезоннинг хаёли.
Эҳ, кимни тутаркин довулга
Йўлимдан ҳазонлар уволи.

Оёғим остини тиғлайди
Учишни истаган хур куплар.
Паришон феълимни қийнайди —
Ҳазондай сочилган эс-ҳушлар.

Қишгача биттам қолдирмай
Дарахтлар барини тўкади.
Юк тўлган бир улкан кемадай
Куз менинг кўнглимга чўкади.

* * *

Сенлаб сўзлаганим зинҳор сизлама,
Айбсиз йўлларда тасқин изламa.
Бир четга қўйиб тур хотираларни —
Сени унутганни сен ҳам изламa.

Яхшиси, гулларга узоқроқ тикил,
Сенга эркалаиб эгилса гул.
Тоғлар пойидан парларга мисол
Ўзингни парчалаб сочилма, кўнгил.

Дардларинг кўп бўлса юлдузларга айт.
Тунлар камлик қилса, кундузларга айт.
Ёзга, кузга ёрил, қишга ёвсирга,
Қалдирғочлар каби баҳорларга айт.

Сен менинг аразчи қизимсан, кўнглим,
Покиза руҳимсан, назимсан, кўнглим.
Қанийди қўлларга кўтара олсам —
Сен менинг фариштам, файзимсан, кўнглим.

Қушлардан чопқирроқ шамол бўл, кўнглим,
Гулларга кўмилган хаёл бўл, кўнглим.
Юлдузлардан баланд, ойдан ёруғроқ —
Сен ҳаммадан мағрур Аёл бўл, кўнглим.

ҚИЗИЛ КЎЙЛАК

Мен қизил кўйлакда кутгандим сизни,
Гул билан келар деб ўйлаган эдим.
Кўксимга жо қилиб райҳон исини
Зиндон ўртаниб деб сўйлаган эдим.

Сиздан гулларим гул олмасам-да,
Ҳар байрам гул билан йўқлайди кимдир.
Улар бахтиёр боқолмасам-да,
Хонамнинг ҳавоси доим муаттардир.

Жунжикиб кетаман гулларга қараб,
Ғунчаю, барглари жонсизга ўхшар.
Муҳаббат баланга эзилган қийраб
Бошпана топгандай кўксимга ўхшар.

Унгу, сўлим гулдир, гулзор ичида
Гул ахтариб юрган девонадирман.
Бу қандай савдодир, ишқ оғуида
Ишқсизликдан куйган парвонадирман.

Қўёндай мен ҳижрон соҳили узра
Чарақлаб сени ҳам кийинмм келди.
Ёт гуллар ўксиниш билмайди сира
Қизил кўйлагимни кийгимман эди...
Гул бўлиб Сизни ҳам кутгимман эди...

* * *

Курашмоқнинг турфа йўлини
Мен кашф қилиб бўлдим чамаси.
Тополмадим ҳеч ким кўнглини
Ўтиб кетди ҳамма-ҳаммаси.

Сиздировдай кафтдай кўксимга
Тушларимни сувга оқиздим.
Кўринмади ҳеч ким кўзимга
Мен кўнглимни беҳуда буздим.

Юракларни ишғол этаркан
Бир кун ўша тотли муҳаббат
Ҳаммаси ҳам ўтиб кетаркан —
Қийналганинг қоларкан фақат...

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА.

СЎРАНГ, ЖАВОБ БЕРАМИЗ

— Мен мактабда 20 йилдан бери ўқитувчи бўлиб ишлайман. Имтиёзли пенсияга чиқишим мумкинми?

Ҳ. ИБРОҲИМОВ,
Самарқанд вилояти.

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 12 майдаги 250-сон қарорига асосан «Фуқароларни давлат пенсияси билан таъминлаш тўғриси»даги қонуннинг имтиёзли шартларида кўрсатилганидек, педагогик стажингиз 25 йил бўлган тақдирда имтиёзли пенсияга чиқишингиз мумкин.

***

— Мен эгизак болаларимни (бошқа фарзандим йўқ) парвариш қилган вақтни 6 йил деб ҳисоблаб, стажга қўшишим мумкинми?

С. БОБОҚУЛОВА,
Сирдарё вилояти.

— Йўқ. Эгизак фарзандларингизни парвариш қилган вақтингизнинг фақат 3 йили иш стажига қўшилиши мумкин.

* * *

— Мен пенсионерман. Муддатли шартнома асосида 1994 йил 1 июлгача ишлаганман. Иш стажим ҳисобга олинадими?

А. ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Наманган вилояти.

— 1994 йил 1 июлдан пенсияларни қайта ҳисоблашда, пенсионерларнинг шу муддатгача ишлаган даврлари, уларнинг бу даврда пенсия олган ёки олмаганликларидан қатъий назар иш стажига қўшилади.

* * *

— Мен санъат институтида ўқиган эдим. Ўқишда академик таътилда бўлган даврим менинг иш стажимга қўшиб хисобланадими?

С. РУСТАМОВА,
Самарқанд шаҳри.

— Йўқ, бу давр иш стажига қўшилмайди.

Ҳикматуллоҳ ҚОДИР тайёрлаган.

ЭЛ БИЛАН ҲАМНАФАС

Милиция капитани Кенжа Ёқубовни Сариосиё туманида танимаган одам камдан-кам топилади. У туманнинг кўплаб қишлоқларида участка нозири бўлиб ишлаган. Милиция капитанининг яхши бир хислати у қаерда иш бошламасин, энг аввало маҳалла фаоллари, баобрў кишилари билан тил топишади. Уларнинг кўмагига таянади. Кенжа Ёқубов ички ишлар органида кўп йиллар самарали хизмат қилганлиги эвазига енгил машина билан тақдирланди.

К. Ёқубов 1991 йилдан эътиборан туман марказида участка нозири бўлиб ишламоқда. У тез орадаёқ Улуғбек, Навоий, Охунбобоев маҳаллалари фуқароларининг ҳурматини қозонишга муваффақ бўлди. Мазкур аҳоли пунктларида қонунбузарлик ва жиноятчиликнинг кескин камайишида милиция капитани Кенжа Ёқубовнинг катта хизматлари бор, албатта.

Ортиқ МАҲМАЮСУПОВ.

Суратда: милиция капитани Кенжа Ёқубов «Шағал заводи» маҳалла комитетининг раиси Феруза Муродовани қабул қилаётир.

• Хўжасизлик — иллат

БУ — ИСРОФГАРЧИЛИК ЭМАСМИ?

Кўпчилик озиқ-овқат дўконларида ҳозирги пайтда ёғ солинган шиша идишларни ёки минерал сувнинг шишасини қабул қилиб олиш йўлга қўйилган. Лекин доридан бўшаган шиша идишларни шундай йўл билан қайта ишлатишга дорихоналарда умуман аҳамият берилмайди. Нега шундай? Бу савол билан қатор дорихоналарнинг мудирларига мурожаат қилсангиз, улар доимо бир хил жавобни қайтаришади: — Беморларнинг қўли теккан дори идишларни ювиш ва дезинфекция қилиш учун махсус ходимлар йўқ.

Мен 83 ёшга кирганман. Зарур бўлиб қолган кезлари ҳар хил дори-дармонлардан фойдаланаман. Шунинг учунми уйимизда ҳозир юз донага яқин доридан бўшаган шиша идишлар йиғилиб қолган. Улар бекордан-бекорга жойни эгаллаб ётибди. Ташлаб юборай десам кўзим қиймайди. Ваҳоланки, менга ўхшаган оқсоқолларнинг кўпчилиги дорихонада қайтариб олинмаганлиги учун шиша идишларни ташлаб юборишар экан. Ахир, бу исрофгарчилик эмасми? Уни тайёрлашга қанча куч, қанчадан-қанча маблағ сарф бўлган. Менимча, бундай исрофгарчиликка чек қўйиш керак деб ўйлайман. Дорихоналар орқали бўшаган шишалар аҳолидан сотиб олиниб, уларни дезинфекция қиладиган махсус жой очилса ва дорихоналарга етказиб берилса яхшигина маблағ тежаб қолинган бўлар эди. Ўйлайманки, бу масала хусусида мутасадди ташкилотлар ўзларининг ижобий фикрларини билдиришади.

Абдуфаттоҳ НАБИХЎЖАЕВ,
Республикада хизмат кўрсатган маданият ходими.

• Сабоқ

ЗУРРИЁТНИНГ БАХТИЁРЛИГИ

Бисмиллоҳир раҳмонир роҳийм! Тангри таоло авлодларга бепарво бўлишликнинг оқибатидан бизларни огоҳ этдилар: Улар ўртасини ўзаро муомиламизда ажратишдан қайтариб огоҳлантирдиларки, ҳар бир киши зурриётининг соғлом ва давомий бахтли бўлишини таъминлашлари фарздир.

Зурриётга бўлган илоҳий эътибор ота-онанинг турмуш қуришидан олдин бўлган ҳолатига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир. Ҳақ субҳонаҳу ва таоло кишига — солиҳлигини, обрўлигини, молини, қалбининг поклигини, хотиржам бўлишлигини ва фарзандларини яхши ўстириб, тарбияси кафиллигини оладиган покиза, афифа, солиҳа, ҳаром-ҳалолни ажратадиган аёлни танлашга буюради.

Айни вақтда аёл ҳам қалби покиза, солиҳ, иффатли, ҳаёли, худодан қўрқадиган, оиланинг саодатини қарор топтириб, фарзандлар бахтини мустаҳкам сақлайдиган, ўрнак бўладиган, диёнат фазилатлари билан ажралиб турадиган мўмин эрни танламоқликни буюради.

Болаларнинг яхши тарбияланиб улғайишлари учун туғилганда ота-онасига моддий ва маънавий ёрдам бериш вожибдир. Оллоҳ ота-она зиммасидаги вазифаларни ҳам белгилайди. Ота зиммасида улуғ бир вазифа-сарфу-ҳаражат, инфоқ вожиб бўлса, она зиммасида эмизишлик ва сийратларини баркамол этиб ўстиришлик туради.

Онанинг болага нисбатан ҳақини Қуръони Каримнинг Бақара сураси 233 оятида шундай белгиланади: Оналар болаларини тўла икки йил эмизадилар. Бу ҳукм эмизишни бенуқсон қилмоқчи бўлганлар учундир. Оналарни яхшилик билан едириб кийдириш отанинг зиммасидадир. Ҳеч кимга тоқатидан ташқари нарса таклиф қилинмайди. Болалари сабабли ота ҳам, она ҳам зарар тортмасин.

Болалар ҳаётининг дастлабки кунларида уларнинг баркамол бўлиб ўсиб-улғайишларига катта эътибор берилиб, энг аввало онаси жавобгардир, деб таъкидланади. Зеро, ёшлигида бола кўпроқ аёл кишининг гўзал меҳрига муҳтож бўлади. Бинобарин чиройли меҳру-шафқатни онадан бошқа ҳеч ким ўрнига қўя олмайди. Шунинг учун, бола тамиз ёшига етгандагина таълим ва тарбияси яхши, аҳлоқ-одобни ўрнига қўядиган одамга топшириш мумкин.

Ибн Қаюм уқтирадиларки, ёш бола ўйинни, дангасаликни афзал билади, ақли заиф бўлади. Бинобарин у ёрдамга муҳтож бўлади. Ўз ихтиёрига қўйиб бўлмайди, балки унга хайрли, фойдали манфаат берадиган киши ҳузурида бўлса яхши натижа беради. Агар она болани ўқитиб, унга ислом арконларидан таълим берсаю, бола ўйинни ва дўстлари суҳбатини афзал кўрса, ота унинг ишини рағбатлантирса, у вақтда онага боланинг ихтиёрини отага бермай ўз тарбиясига олиш ҳаққи берилади. Чунки фарзанднинг аҳлоқ-одоби, таълим-тарбияси иккисига ҳам тааллуқлидир, иккинчисининг зиммасидадир. Болалар ўсиб-улғайиб яхши тарбияланишида ислом амалларини билишга ёрдам бермоқлик бошқарувчи зиммасига юклатилади.

Пайғамбар алайҳиссалом айтадилар: фарзандларингизни Оллоҳ таолонинг фарзини етти ёшидан адо қилмоққа буюринглар. Улар шу ишга одат қилиб бажармаса, 10 ёшига етганда ўрнини бўлак қилинглар. Отанинг зиммасидаги вазифаси шудирки, Ҳақ субҳонаҳу ва таолонинг фарзи намозини бажаргандан кейин жоиз бўлган илмларнинг барчасини қодир бўлганича таълим бермоқлик, айниқса, чиройли хулқ-одоб, аҳлоқни сингдирмоқликдир, фаҳх этиб тарбияламоқликдир.

Ҳадисда айтадиларки, отанинг фарзандга яхши одобдан кўра афзалроқ совғаси бўлмайди. Отанинг зиммасидаги фарзанд ҳаққидан яна бири ақлини ўстирмоқ, фикрини покламоқ, жасадини амалиёт тажрибаси ва чиройли ҳалол ризқ билан тарбия этмоқни сингдирмоқдир.

Бунинг исботи сифатида Расули Акрам деганларки: «Фарзанднинг ота зиммасидаги ҳаққи унга ёзиш, сувда сузишни, ўқ отишни ўргатишлиги ва фақатгина пок нарса билан ризқлантирмоқлигидир». Кимки одоб бериб, раҳм-шафқатли этиб ва тасаддифлардан сақлаб, ҳимоя қилиб, ўз қиз фарзандларини учта ва ундан камроқ бўлса ҳам, ҳатто синглиси ёки қўшнисининг қизини турмушга чиқарса ул кишини Ҳақ субҳонаҳу жаннатийлардан қилади. Фарзандларимизни ростгўй, покдил, таъмагирсиз, ўз меҳнатига яшайдиган этиб тарбиялаш борасида Расулуллоҳдан Абу Хурайра разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: Ҳазрати Алининг ўғиллари Ҳасан разияллоҳу анҳу «Садақа хурмодан бирини олиб оғизларига солдилар». Шу онда Расули Акрам саллаллоҳу алайҳи вассаллам «қиҳ-қиҳ», оғзингиздаги хурмони ташланг, биз садақани емаслигимизни билмаган эдингизми?» — дедилар.

Фарзанд тарбияси маъсулиятли иш бўлиб, уни ҳар томонлама ахлоқ-одобли, илмли, ҳунарманд бўлиши, ҳаттоки таом ейиш-ичиш, кийим-кийиш, кўчада юриш каби хислатларни ўргатсак жамиятимизга соғлом фарзанд тарбиялаб етказган бўлурмиз.

Расулуллоҳдан ибн Аббос ривоят қиладилар: Мен Расулуллоҳнинг қарамоғидаги ёш бола эдим. Бир куни таом ея туриб қўлимни лагандаги таомнинг турли томонларига узатиб, ея бошладим. Шунда Расули Акрам саллаллоҳу вассалам насиҳат қилиб айтдилар: «Эй бола, аввал таом ейишда бисмиллоҳир раҳмонир роҳийм, деб айтгин. Таомни ўнг қўлинг билан, олдингдагини егин», дедилар. Шу кундан то ҳозиргача таом ейишда ушбу насиҳатга амал қилиб келаман.

Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи вассаллам ўз авлодларини иймон-эътиқодли, баркамол, ахлоқли, одобли, ҳалол, меҳр-шафқатли, иссиқ-совуқдан, очлик ва тўқликдан чидамли қилиб тарбияланган ислом фарзандлари билан фахрланаман, деганлар.

Ота ва оналар фарзанд тарбияси энг масъулиятли вазифа эканлигини ҳамиша ёдда тутмоқлари жоиз. Қиёматда гуноҳкор фарзанднинг ота-оналари ҳам Оллоҳ олдида сўроқ беражаги бир неча оятларда зикр этилади.

Биз болаларимиз тўғрисида раббимиз яъни яратувчимизга қараб иш юритишимиз зарур. Уларга яхши тарбия бериб, барча илмларни ўргатмоқлигимиз, қизларимизга риоят билан, болаларимизга иноят ёрдами билан эътибор беришлигимиз керак. Зурриётларимизни тарбиялаш борасида Оллоҳ барчага тавфиқ берсин.

Ҳозирги кунларимизда мустақил мамлакатимизда фарзандларимизни баркамол авлод қилиб тарбиялаб етиштириш йўлида кенг имкониятлар очилган. Маҳаллаларда, мактабларда фарзандларимиз тарбиясига катта эътибор берилаётгани, бу соҳада хайрли ишлар амалга оширилаётгани, мактаб ва ота-оналар муносабати яхши йўлга қўйилаётгани мақтовга сазовордир.

Авазхон ҳожи ҲАЙДАРОВ,
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита мутахассиси.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясида ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон ҳохлаган динга эътиқот қилиш ҳуқуқига эга.

Козим ЎЛМАСОВ олган сурат.

• Болаларингизга ўқиб беринг

ҚУЁННИНГ ТУШИ

Бир қоп сабзи ортиб олиб
Бўрига,
Дўқ урганча ҳайвонларнинг
Зўрига,
Қуён полвон борар милтиқ
Ўқталиб,
Бўри шўрлик қолса баъзан
Тўхталиб,
Сапчиб тушар бехос ирғай
Тўқмоқдан.
Келар экан ёлғизоёқ
Сўқмоқдан
Бу аҳволни Лайлак кўриб,
Боғ аро,
Чалди бирдан ўрмон бўйлаб
Ноғора,
Қуён чўчиб, очса ғилай
Кўзини,
Дуб остида кўриб қолди
Ўзини...

Турсунбой АДАШБОЕВ

БЎҒИРСОҚ
(ўйин)

Бўри,
Тулки,
Бўғирсоқ.
Ким
Ўзади
Югурса.
Бўривойнинг
Қорни оч,
Бўғирсоқжон
Тезроқ қоч.
Эҳтиёт бўл
Тулкига
Қолиб юрма
Кулгига.
Ўзган олар
Қўғирчоқ.
Ким ютқазса
Бўғирсоқ.

Файзи ШОҲИСМОИЛ.

СПОРТ

ЯХШИ ФУТБОЛ УЧУН — ҚОРАБАЙИР

Ҳа, ҳал қилувчи учрашувда рақибини енгган ғолиб футбол жамоаси ўйингоҳга йиғилган юзлаб мухлисларнинг қарсаклари остида мукофотга берилган қорабайирни етаклаб чиқишди.

Яқинда Тойлоқ туманида хўжаликлар, корхона ва ташкилотлар ўртасида футбол бўйича ўтказилган турнир катта қизиқиш ва шов-шувга сабаб бўлди. Унда қишлоқ ёшлари ўн кун давомида туман ҳокими таъсис этган кубок учун ўзаро куч синашдилар. Финал ўйинида Жумабозор ижара хўжалиги футболчилари Амир Темур жамоа хўжалиги командасини 3:1 ҳисобида енгиб, бош совринни қўлга киритдилар. Ғолиб жамоага зотдор қорабайир оти билан бирга 10 минг сўм мукофот берилди.

Дарвоқе, туманда ёшларни баркамол, соғлом тарбиялашда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга алоҳида эътибор билан ёндошилмоқда. Шу мақсадда бу ерда олимпия резервлари махсус спорт мактаби, ўйингоҳлар ва талайгина тўгараклар йилнинг ҳамма фаслида бирдек фаолият кўрсатмоқда. Спорт мусобақаларини ўтказишда эса тумандаги хўжаликлар ва кичик корхоналар дурустгина ҳомийлик қилишмоқда.

Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ.

МУҲТАРАМ ГАЗЕТХОНЛАР!

Ўзбекистон «Халқ бирлиги» ҳаракатининг «БИРЛИК» ва «ЕДИНСТВО» газеталарига 1996 йил учун обуна давом этмоқда

Республика вилоятларида ва Қорақалпоғистонда:
Якка тартибдаги обуначилар учун:
«Бирлик»га — 324 сўм.
«Единство»га — 324 сўм.
Корхона ва ташкилотлар учун йиллик идоравий обуна:
«Бирлик»га — 480 сўм.
«Единство»га — 480 сўм.
Нашр кўрсаткичи: якка тартибда: 64706.
Ташкилотлар учун: 64707.

Транспорт ва бошқа ҳаражатлар камлиги туфайли Тошкент шаҳрида обуна баҳоси бирмунча паст белгиланган. «Бирлик» ва «Единство» газеталари ҳар ҳафтада бир марта ўзбек ва рус тилларида нашр этилади.

Вақт ғанимат, обуна бўлишга кечикманг, азизлар!

Тошкент шаҳридаги 97-мактаб томонидан Оқилов Муҳаммад номига берилган АО-011678 рақамли аттестат йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Адолат

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгаши

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ.

Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ, Абдували ҒУЛОММАҲМУДОВ, Акмал ҚОСИМОВ, Абдурафиқ АҲАДОВ, Алижон ЮСУПОВ, Баҳодир УМИРЗОҚОВ, Жўра ЙЎЛДОШЕВ, Муқимжон ҚИРҒИЗБОЕВ, Мукаррамхон АЗИМОВА, Нажмиддин КОМИЛОВ, Рустам АҲМАДАЛИЕВ (масъул котиб), Турғунбой МАДИЁРОВ, Тўхтамурод ЖЎРАЕВ, Улуғбек ДОНИЁРОВ, Файзи ШОҲИСМОИЛ (Бош муҳаррир ўринбосари), Чоржаў АБДИРОВ, Шуҳрат АЛИМАТОВ.

Телефонлар:
Қабулхона — 33-41-89, 36-55-70
Котибият — 36-57-93
Бўлимлар — 36-56-71
Реклама ва эълонлар — 36-58-44.

Навбатчи муҳаррир — Қ. СОБИРОВ. Навбатчи — Ҳ. ҚОДИРОВ.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 140. Газета офсет усулида, А-2 форматда чоп этилди. Буюртма Г.— 0588

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, Тошкент-ГСП Матбуотчилар кўчаси-32.